

Genomlysning av Malmö stads arbete med romsk inkludering

Slutrapport

2025-08-29

Anders Pettersson
Linnéa Aldman
Elinor Olsson
info@rightshand.se

Sammanfattning

Under våren 2025 har Rights Hand genomfört en genomlysning av Malmö stads samlade arbete med romsk inkludering. Uppdraget grundar sig i ett beslut av kommunstyrelsen från november 2024, med syfte att tydliggöra ansvarsfördelningen i stadens organisation och förbättra samarbetet med den romska minoriteten. Genomlysningen har särskilt fokuserat på hur ansvar och roller fördelas, styrning och ledning och arbetet som bedrivs av Malmö stads råd för den nationella minoriteten romer (Romska rådet). Genomlysningen har avgränsats till att omfatta övergripande strukturer, ansvarsfördelning och samverkansformer snarare än en detaljerad utvärdering av varje enskild verksamhet.

Genomlysningen har genomförts med en deltagande metod och bygger på intervjuer, fokusgrupper och dokumentstudier. Ett viktigt inslag har varit att samla in erfarenheter och perspektiv direkt från romska Malmöbor för att säkerställa relevans och förankring. En begränsad jämförelse har också gjorts med hur Göteborg och Helsingborg arbetar med frågorna. Sammanlagt har 45 personer intervjuats, såväl romska Malmöbor, politiker och tjänstepersoner i Malmö stad som externa aktörer. Utvärderarna har också mottagit telefonsamtal och mejl med synpunkter och information från flera romska malmöbor. Datainsamlingen har kompletterats med dokumentstudier av styrdokument, reglementen, verksamhetsrapporter och tidigare utvärderingar. Detta har gett en bred grund för att analysera både organisatoriska strukturer och erfarenheter från målgruppen.

Malmö stads arbete med romsk inkludering sker i en kontext där romer fortsatt möter betydande utmaningar såsom diskriminering, ekonomisk utsatthet och begränsat inflytande. Intervjuer inom ramen för denna genomlysning, samt tidigare rapporter vittnar om en utbredd misstro gentemot stadens insatser, som i vissa fall upplevs som symboliska snarare än substantiella. Även om vissa verksamheter och enskilda insatser uppskattas, präglas relationen mellan staden och många romska Malmöbor av låg tillit och en känsla av att inte bli lyssnade på i tillräckligt hög grad. Flera romska malmöbor beskriver att kommunikationen från staden ofta upplevs som ensidig och svår att ta till sig, och att viktig information inte når ut till hela målgruppen. Detta riskerar att förstärka känslan av utanförskap och bristande delaktighet. Samtidigt lyfter en mindre andel intervjupersoner fram goda erfarenheter från möten med enskilda tjänstepersoner och lokala insatser, där förtroende kunnat byggas. Dessa positiva exempel framstår dock som personbundna snarare än resultatet av ett samordnat arbetssätt.

En central och betydande del av Malmö stads arbete med romsk inkludering kanaliseras via arbetet av Romskt informations- och kunskapscenter (RIKC), som är en kommunal enhet under Kulturnämnden med ett kommunövergripande ansvar för samordning, rådgivning och kunskapsspridning kring frågor som rör romska Malmöbor. Malmö stad har även etablerat ett råd för den nationella minoriteten romer (Romska rådet) som fungerar som ett dialogforum mellan Malmö stads politiker och romska representanter, med syfte att säkerställa romers inflytande och delaktighet i frågor som berör dem. Rådet består av både politiska representanter och romska företrädare.

Det finns ett flertal kritiska utmaningar kopplat till hur staden organiserat och ansvarsfördelat arbetet med romsk inkludering. För det första finns det ett glapp mellan den politiska ansvaret och det

operativa genomförandet. kommunstyrelsen har det formella ansvaret för frågan och är också överordnad Romska rådet. Samtidigt samordnas både rådet och handlingsplanen för romsk inkludering av RIKC, som är organisatoriskt placerat inom Kulturförvaltningen. Detta skapar en struktur som gör det svårt att leda och (politiskt) styra verksamheten och följa upp dess resultat. Det innebär även att arbetet i hög grad har centraliserats till ett fåtal personer och funktioner. Denna maktkoncentration gör att vissa frågor och perspektiv upplevs dominera, och att flera grupper romer känner sig exkluderade samt att arbetet blir beroende av enskilda medarbetares engagemang snarare än av en förankrad struktur.

För det andra framträder en bristande ansvarsfördelning i det samordnande arbetet. För det tredje har den kommunövergripande handlingsplanen för romsk inkludering svagt genomslag, med otydliga mål och begränsad förankring i övriga förvaltningar. Slutligen präglas verksamheten av organisatoriska och resursmässiga begränsningar som hindrar ett långsiktigt, hållbart och effektivt arbete. Tillsammans visar dessa slutsatser att det finns behov av förändringar för att stärka styrningen, tydliggöra ansvarsfördelningen och skapa långsiktiga organisatoriska förutsättningar för arbetet med romsk inkludering. Det handlar inte enbart om organisatoriska justeringar, utan också om en kulturförändring där ansvaret för romsk inkludering måste ses som hela stadens uppgift och inte en fråga för en enskild enhet.

Romska rådet fyller en viktig funktion som ett dialogforum och har ett starkt symbolvärde. Samtidigt visar analysen att rådet idag har begränsat genomslag, vilket beror på ett otydligt mandat, bristande representativitet, icke-fungerande arbetsformer och bristande återkoppling. Dessutom saknas grundläggande organisatoriska förutsättningar och resurser för att rådet ska kunna fungera som ett effektivt forum för inflytande och påverkan. Många upplever också att rådets arbete saknar transparens, och att rekrytering av representanter inte alltid speglar den mångfald som finns inom den romska minoriteten. Detta har bidragit till en bristande legitimitet, både bland romska Malmöbor och internt i staden.

Sammanfattningsvis identifieras fem huvudsakliga styrkor och fem centrala svagheter i Malmö stads arbete med romsk inkludering. Styrkorna omfattar en politisk ambition, långsiktighet avseende organisatoriska strukturer, en tillgänglig verksamhet med hög kompetens, flera dialogformer med romska grupper och utsedda kontaktpersoner i stadens förvaltningar.

Bland svagheter framträder bristande styrning och otydliga ansvarsförhållanden, otillräckliga system för uppföljning och kontroll, begränsad representativitet och delaktighet, outnyttjad potential i befintliga strukturer och en koncentration av ansvar och inflytande som gör arbetet personberoende. Det kan konstateras att Malmö stad har viktiga byggstenar på plats, men att genomslaget försvagas av bristerna i struktur, mandat och förankring. Jämförelser med Göteborg och Helsingborg visar dessutom att Malmö stad inte är ensam om att möta dessa utmaningar.

Utifrån slutsatserna föreslås att Malmö stads fortsatta arbete med romsk inkludering ske utifrån principer såsom ökat reellt inflytande för romer, ökad tillit mellan staden och romska grupper, förbättrad styrning och ledning, tydligare ansvarsfördelning samt en förändring med utgångspunkt av befintligt nuläge.

För att uppnå detta lämnas tre övergripande rekommendationer för det fortsatta arbetet med beskrivning av vad de innebär, förväntade resultat och vad som krävs för att genomföra dem. Det ska särskilt påpekas att rekommendationerna förutsätter ett förtroendebyggande arbete i nära dialog med den romska befolkningen.

Rekommendationerna är:

1. Samla delar av det samordnande arbetet med romsk inkludering, inklusive uppföljning, på stadskontoret.
2. Reformera och förnya Romska rådet i nära samråd med den romska befolkningen inför nästa mandatperiod.
3. Etablera en strukturerad process för intern samverkan och uppföljning kopplat till arbetet med romsk inkludering.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	4
1. Introduktion	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Rapportens upplägg	6
1.5 Metod och genomförande	7
2. Nulägesbeskrivning	12
2.1 Ramverk för Malmö stads arbete med romsk inkludering	12
2.2 Kontext och nuläge: Romers situation	13
2.3 Organisation och struktur för Malmö stads arbete med romsk inkludering	16
2.4 Malmö stads arbete med andra nationella minoriteter	20
2.5 Göteborg och Helsingborgs arbete med romsk inkludering	21
3. Romska Malmöbornas bild av Malmö stads arbete med romsk inkludering	26
4. Malmö stads organisering och ansvarsfördelning i arbetet med romsk inkludering	30
5. Romska rådets funktion och roll	39
6. Slutsatser och rekommendationer	45
6.1 Sammanfattande styrkor	45
6.2 Sammanfattande svagheter	47
6.3 Mål och principer för arbetet framåt	49
6.4 Rekommendationer	50
Bilaga 1 – Dokument och referenslista	54
Bilaga 2 – Intervjupersoner	57

1. Introduktion

1.1 Bakgrund

Malmö stad, via stadskontoret, har gett Rights Hand i uppdrag att under våren 2025 genomföra denna oberoende genomlysning av Malmö stads arbete med romsk inkludering. Genomlysningen har ett särskilt fokus på ansvarsfördelning och hur detta arbete förhåller sig till stadens arbete med övriga nationella minoriteter. Genomlysningen har sin utgångspunkt i lagstiftning och riktlinjer som styr arbetet.

Bakgrunden till uppdraget är ett beslut i kommunstyrelsen i november 2024 (STK-2024-1544) som grundar sig i behovet av att se över och tydliggöra ansvarsfördelningen i stadens arbete med de nationella minoriteterna, särskilt i förhållande till den romska minoriteten. I nuläget är samordningsansvaret för de nationella minoriteterna uppdelat mellan två nämnder: Kulturnämnden ansvarar för arbetet med romsk inkludering, medan kommunstyrelsen har motsvarande ansvar för övriga nationella minoritetsgrupper. Vidare, 2018 inrättades Malmö Stads råd för den nationella minoriteten romer (refereras till i denna rapport som "Romska rådet") med representanter från föreningar inom den romska gruppen. Rådet är underställt kommunstyrelsen men administrerats av Romska informations- och kunskapscenter (RIKC) via Kulturnämnden. Denna konstruktion har enligt stadskontoret, i till beslutet tillhörande tjänsteskrivelse, lett till en otydlig struktur och ansvarsfördelning. Uppdraget syftar därför även till att klargöra och stärka samverkan inom arbetet med romsk inkludering, samt att säkerställa att organisation och ansvarsfördelning är ändamålsenligt. Utöver organisatoriska frågor ska denna genomlysning även utvärdera Romska rådets arbete samt dess koppling till Malmö stads övergripande arbete med romsk inkludering, i enlighet med kommunstyrelsens beslut från november 2024.

1.2 Syfte och frågeställningar

Enligt uppdragsbeskrivningen, framtagen av Malmö stad, är det övergripande syftet med genomlysningen att förändra och förbättra samarbetet med och för den romska minoriteten. Genomlysningen ska särskilt fokusera på ansvarsfördelning mellan olika delar av organisationen, inklusive stadskontoret, Kulturförvaltningen och Romska rådet. Genomlysningen syftar även till att samla in erfarenheter och perspektiv från romska Malmöbor för att på så vis bredda kunskapsunderlaget och stärka rättighetsbaserat arbete med romsk inkludering.

Till grund för utvärderingen ligger fyra frågeställningar vilka är baserade på den uppdragsbeskrivningen.

Utvärderingsfrågorna är:

1. Hur är Malmö stads samlade arbete med romsk inkludering organiserat?
 - a. Hur ser ansvarsfördelningen ut?
 - b. Hur ser det ut i relation till hur Malmö stad arbetar med andra nationella minoriteter?
2. Hur ser Romska rådets organisation, verksamhet och arbetssätt ut? Vilka problemområden kan identifieras?

3. Hur genomför andra städer samråd, dialog och inkludering av målgruppen romer?
4. Vilka slutsatser kan dras och vilka rekommendationer kan lämnas till Malmö stad avseende stadens organisation och arbete med romsk inkludering?

Uppdraget har genomförts av Anders Pettersson (uppdragsansvarig), Linnéa Aldman och Elinor Olsson på Rights Hand.

1.3 Avgränsningar

Uppdraget har inneburit en genomlysning av Malmö stads organisation kopplat till arbetet med romsk inkludering, med särskilt fokus på ansvarsfördelningen mellan Stadskontoret och Kulturförvaltningen. I uppdraget ingick även att utvärdera Romska rådets sammansättning, organisation, verksamhet och de utmaningar som påverkat dess funktion och genomslag.

Genomlysningen har däremot inte omfattat en fullständig utvärdering av hela Malmö stads arbete med romsk inkludering inom samtliga förvaltningar. Datainsamlingen har i huvudsak fokuserat på de delar av organisationen där det finns ett uttalat ansvar för det strategiska och samordnande arbetet med romsk inkludering.

Rekommendationerna som lämnas bygger således på en analys av övergripande strukturer, ansvarsförhållanden, samverkansformer samt de perspektiv som framkommit genom intervjuer, fokusgrupper, dokumentstudier och det öppna samrådet, snarare än på en genomgång av varje enskild verksamhets operativa arbete.

1.4 Rapportens upplägg

Rapporten består av sex huvudkapitel och två bilagor. **Kapitel 1, Introduktion**, ger en översikt av rapportens bakgrund, syfte, metod, avgränsningar och datainsamling. Kapitlet beskriver hur uppdraget har genomförts, vilka datakällor som använts och hur analysen gått till. **Kapitel 2, Nulägesbeskrivning**, ger en översiktlig och nuvarande beskrivning av Malmö stads arbete med romsk inkludering. Här behandlas gällande lagstiftning och policy, organisationens nuvarande struktur, relevanta styrdokument samt en jämförelse med hur andra kommuner i Sverige arbetar med romsk inkludering.

Kapitel 3, Romska Malmöbornas bild av Malmö stads arbete med romsk inkludering, sammanfattar övergripande vad som framkommit i intervjuer, fokusgrupper och samråd med romska Malmöbor kring Malmö stads arbete med romsk inkludering. **Kapitel 4, Malmö stads organisering och ansvarsfördelning i arbetet med romsk inkludering** analyserar hur Malmö stad har organiserat arbetet med romsk inkludering, med särskilt fokus på ansvarsfördelning mellan stadskontoret, Kulturförvaltningen och Romska rådet. Kapitlet bygger både på intervjuer och dokumentstudier samt övrig insamlad data.

I **Kapitel 5, Romska rådets roll och funktion**, fokuserar rapporten särskilt på Romska rådets uppdrag, sammansättning, mötesformer och organisatoriska kopplingar. Här analyseras de problem och utmaningar som identifierats, samt hur dessa påverkar rådets förutsättningar att fungera som ett

forum för inflytande. Slutligen sammanfattar **Kapitel 6, Slutsatser och rekommendationer**, de viktigaste insikterna från genomlysningen och ger förslag på konkreta förändringar i organisation, samverkansformer och ansvarsfördelning.

1.5 Metod och genomförande

För att säkerställa en hög grad av relevans har genomlysningen genomförts genom en deltagande och flexibel process i nära dialog med stadskontoret. Genomförandet har präglats av regelbundna avstämningar med stadskontoret, där frågor kring upplägg och praktiskt genomförande diskuterats. Slutsatser, rekommendationer och innehållet i denna rapport har dock formulerats oberoende och utan inflytande från stadskontoret.

Datainsamlingen har utgått från ett rättighetsbaserat och deltagande angreppssätt, med ambitionen att fånga in både organisatoriska perspektiv och erfarenheter från romska Malmöbor. Flera olika metoder har använts för att samla in data, för att möjliggöra triangulering, dvs. att olika datakällor kan bekräfta eller nyansera varandra.

Datainsamlingen har bestått av semi-strukturerade intervjuer, dokumentinsamling och fokusgrupper (i form av samråd). Insamlade data har sedan legat till grund för denna rapport och dess slutsatser och rekommendationer. Den analys och de slutsatser som presenterats i rapporten är del av det oberoende utvärderingsarbetet, liksom rekommendationerna.

Datainsamling och process

Malmö stad tillhandahöll en uppdragsbeskrivning som definierade det övergripande uppdraget och syftet med genomlysningen. Utifrån uppdragsbeskrivningen togs en uppstartsrapport fram, vilken utgjorde ett förtydligande av uppdragsbeskrivningen och beskrev mer detaljerat frågeställningar, datainsamling, tidsplan med mera. Uppstartsrapporten diskuterades därefter med Malmö stad för att säkerställa att den låg i linje med uppdragsbeskrivningen och intentionerna med uppdraget. I april 2025 gjordes ett tilläggsuppdrag som omfattade ett öppet samråd med romska Malmöbor, som komplement till redan överenskommen datainsamling.

Till grund för denna rapport ligger således ett omfattande material för att säkerställa relevanta och korrekta analyser och slutsatser, med tillhörande rekommendationer. Datainsamlingen har omfattat följande komponenter:

Semi-strukturerade intervjuer

Som en central del av datainsamlingen har semi-strukturerade intervjuer genomförts med 45 personer under främst april och maj 2025. Intervjupersonerna har varit ett brett urval av olika intressenter och har inkluderat politiker i Malmö stad, romska representanter från Romska rådet, tjänstepersoner på Romska informations- och kulturcenter (RIKC), tjänstepersoner från stadskontoret och tjänstepersoner på andra förvaltningar inom Malmö stad. Intervjuer och samråd har dessutom genomförts med romska Malmöbor utan formella uppdrag, externa aktörer, såsom forskare m.fl. samt representanter som arbetar med romsk inkludering i Göteborg och Helsingborg. En förteckning över de olika kategorierna och antalet intervjuade inom varje kategori finns i Bilaga 2.

Urvalet av intervjupersoner har gjorts med ambitionen att fånga in olika perspektiv på Malmö stads arbete med romsk inkludering, inklusive men inte begränsat till Romska rådets funktion. Intervjuerna har därmed berört såväl det Romska rådets roll och legitimitet som bredare frågor om styrning, organisation, samrådsformer, förtroende och inkludering. Enligt överenskommelse med Malmö stad presenteras inga namn på intervjupersoner i rapporten.

Intervjuerna har genomförts med en semi-strukturerad metodik, vilket inneburit att förutbestämda frågeområden använts som stöd samtidigt som intervjupersonerna haft möjlighet att fritt utveckla sina resonemang och föra in egna perspektiv. Intervjuerna har ägt rum både digitalt och vid fysiska möten. Samtliga intervjuer har dokumenterats, transkriberats och sammanfattats. Intervjumaterialet har därefter analyserats tematiskt och utgör ett centralt underlag för de observationer, slutsatser och analyser som presenteras i denna rapport. De allra flesta av de som intervjuats har varit öppna och bidragit med information och synpunkter som har fört förståelsen och därmed genomlysningen framåt. Ett par tjänstepersoner på Malmö stad har däremot upplevts varit motvilliga till att dela med sig av sina tankar och synpunkter, trots löfte om anonymitet. Det har också varit utmaningar i att få kontakt med delar av den romska befolkningen, vilket redovisas nedan.

Telefonsamtal och mejl

Ett flertal mejl och telefonsamtal från romska malmöbor har inkommit där de lämnat sina synpunkter på Malmö stads arbete med den romska minoriteten.

Fokusgrupp

Som en del av datainsamlingen genomfördes en fokusgrupp i form av ett öppet samråd den 9 maj 2025 med syfte att samla in perspektiv från romska malmöbor, särskilt från personer som tidigare inte deltagit i stadens dialogstrukturer. Dialogen och diskussionen faciliterades av Rights Hand medan Malmö stad ansvarade för allt praktiskt arbete kring samrådet, inklusive att sprida information om det till målgruppen.

Mot denna bakgrund fungerade det öppna samrådet som ett alternativt och kompletterande format för att samla in romska perspektiv. Diskussionerna utgick från de övergripande frågeställningar som låg till grund för genomlysningen. Fokus låg på upplevelser av representation, kommunikation, inflytande och förtroende gentemot Malmö stad. Samrådet dokumenterades i form av anteckningar och observationer som ligger till grund för analysen i denna rapport. Via samrådet kunde även ytterligare intervjupersoner identifierats, vilka senare intervjuades separat.

Dokumentanalys och omvärldsbevakning

Som en del av genomlysningen genomfördes en dokumentstudie i syfte att komplettera och verifiera den information som framkom i intervjuer och samråd. Dokument samlades in i flera omgångar. Inledningsvis fick utredarna ta del av ett större antal dokument för inläsning och bakgrundsförståelse. Därefter tillkom ytterligare dokument under arbetets gång, i takt med att ny information framkom i intervjuer. Denna successiva insamling är en vanlig metod i utvärderings- och utredningssammanhang och möjliggör fördjupad förståelse samt ökad kontextuell träffsäkerhet i analysen.

Insamlingen omfattar styrdokument, beslut, protokoll, riktlinjer och rapporter från perioden 2013–2025, samt rapporter och forskningsmaterial. Fokus har legat på dokument kopplade till Romska rådet och stadens övergripande arbete med nationella minoriteter. Nedan ses en lista på *exempel* på granskade dokument. Listan är inte uttömmande.

Styrdokument och policyramverk

- Polycys och riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter
- Revideringsunderlag och beslut rörande stadens policy för nationella minoriteter
- Handlingsplaner för arbetet med den nationella minoriteten romer
- Programdokument för övriga nationella minoriteter (judar, samer, tornedalingar, sverigefinnar)
- Nationella styrdokument såsom den nationella strategin för romsk inkludering
- Relevanta nationella lagar och internationella förordningar

Politiska beslut, uppdrag och förslag

- Uppdragsdirektiv och beslutsprotokoll
- Yttranden och nämndinitiativ
- Förslag till beslut och tjänsteskrivelser
- Kommunstyrelsens uppdragsbeskrivningar och beslut (inkl. STK-2024-1544)

Romska rådet dokument och samrådsunderlag

- Protokoll, kallelser och mötesanteckningar
- Uppdragsbeskrivningar, interna riktlinjer och reglemente för Romska rådet
- Årsrapport

Verksamhetsrapporter och uppföljningar

- Årsrapporter från Romskt informations- och kunskapscenter (2009-2024)
- Slutrapporter och verksamhetsberättelser från pilotprojekt
- Interna uppföljningar och utvärderingar
- Dokumentation av aktiviteter, insatser och effekter
- Verksamhetsrapporter
- Tidigare uppföljningar och översyner

Forskning och omvärldsbevakning

- Forskningsrapporter om romsk inkludering
- Statliga utredningar (ex. SOU:er) om nationella minoriteter
- Material från universitet och myndigheter
- Handlingsplaner och program för nationella minoriteter
- Reglemente för Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer

Dokumentstudien har använts både för kontextualisering och för att identifiera eventuella skillnader mellan policy och praktik i stadens arbete. Det insamlade materialet har också bidragit till analysen av hur arbetet relaterar till forskning, lagstiftning och andra kommuners erfarenheter och arbetssätt. På så vis har dokumenten gett ett bredare perspektiv på stadens insatser och samrådsformer.

Sekretess

Utgångspunkten för arbetet har varit att säkerställa full anonymitet för samtliga deltagande intervjupersoner. Intervjupersoner och samrådsdeltagare har informerats om att de inte kommer att namnges i rapporten och att inga citat eller återgivna beskrivningar ska kunna ledas till enskilda individer. Denna princip har kommunicerats vid varje kontakt.

I enlighet med uppstartsrapporten garanteras anonymitet även i förhållande till Malmö stad. Malmö stad har inte haft tillgång till listor över vilka personer som slutligen intervjuats, och inga rådata (som till exempel inspelningar av intervjuer eller anteckningar) har delats med Malmö stad. All insamlad empiri har analyserats och presenterats på ett sätt som förhindrar identifiering av individer.

Urvalsprocess och svårigheter att nå målgruppen romer

Urvalet av intervjupersoner har skett av utvärderarna. Utvärderarna har fört en dialog med stadskontoret angående *potentiella* intervjupersoner utifrån de övergripande grupperna att konsultera. Utvärderarna har därutöver även använt sig av egna efterforskningar och egna kontakter för att identifiera relevanta intervjupersoner. Utöver detta har intervjupersoner tillfrågats om de har information om personer som de anser bör få komma till tals i frågan. Flera olika metoder för att identifiera intervjupersoner har alltså använts för att nå ett så brett och representativt urval som möjligt och ge ett bra underlag för analysen.

Flera romska representanter har tackat nej till intervju, medan andra inte svarat trots upprepade kontaktförsök via olika kontaktvägar, exempelvis tillfrågades samtliga romska representanter och ersättare i Romska rådet upprepade gånger gällande intervju men flertalet avstod deltagande. Genom dialog med nyckelpersoner framkom att detta delvis kan förklaras av en låg grad av tillit till Malmö stad och en osäkerhet kring uppdragets oberoende. För att nå fler romska Malmöbor kontaktades nyckelpersoner inom bland annat civilsamhället med blandade resultat. Antalet deltagare vid det öppna samrådet (fokusgruppen) blev även det lägre än förväntat. Informationen från staden hade enligt deltagarna inte nått målgruppen då den publicerats för sent och via kanaler som inte är anpassade för målgruppen. Problematiken bestod framför allt att inbjudan inte spridits via personliga eller etablerade romska nätverk i tillräcklig utsträckning, samt att Malmö stads kommunikationsplattformar kan upplevas som svåråtkomliga för delar av målgruppen.

Trots att flera olika vägar använts för att identifiera intervjupersoner, inklusive kontakt med Malmö stad, civilsamhället, egna kontakter samt snöbollsurval via tidigare deltagare, kvarstår vissa metodologiska begränsningar som är viktiga att belysa. Urvalet omfattar inte alla delar av målgruppen romska Malmöbor, och det är därför relevant att reflektera över vilka röster som potentiellt inte hörts i denna genomlysning. Exempelvis utifrån kön, ålder, socioekonomisk situation, språk eller grupptillhörighet inom den romska minoriteten.

Samtidigt är det viktigt att framhålla att denna genomlysning har kompletterats med en omvärldsbevakning, där tidigare dokumentation, rapporter och studier analyserats och triangulerats mot den insamlade datan. Bland annat genomfördes en intervjustudie under 2023 med romska

Malmöbor som intervjupersoner, där flera av de teman som lyfts i detta material såsom tillitsproblematik, bristande inflytande och upplevelsen av att stå utanför beslutsfattande bekräftas och fördjupas.¹ Denna samstämmighet stärker validiteten i delar av de romska perspektiv som presenteras i denna genomlysning.

Det ska noteras att vissa romska Malmöbor avstod från att delta med hänvisning till rädsla för repressalier från andra inom den egna gruppen. Detta synliggör en sårbarhet inom gruppen som är viktig att uppmärksamma i etiska överväganden. Det visar att utsatthet inte enbart handlar om relationen till majoritetssamhället, utan även om maktförhållanden inom gruppen själv. En trygg och etiskt ansvarsfull intervjumiljö är därför av avgörande betydelse i arbetet med minoritetsgrupper.

¹ Mulinari et al., *Lycklig är den som har en öppen väg framför sig*, Malmö stad & Malmö universitet, 2024. Malmö stad & Malmö universitet. <https://malmo.se/Aktuellt/Artiklar-Malmo-stad/2024-05-29-Rapport-om-romskt-liv-i-Malmo-ger-rekommendationer-for-stadens-fortsatta-arbete.htmlmalmo.se>

2. Nulägesbeskrivning

Detta kapitel ger en översikt över Malmö stads nuvarande arbete och förutsättningar med romsk inkludering² samt hur detta är organiserat inom stadens olika delar. Inledningsvis presenteras relevant lagstiftning och styrdokument som ligger till grund för stadens arbete och ansvar, följt av en kort genomgång av aktuell forskning och rapporter på området. Därefter beskrivs hur arbetet med romsk inkludering är organiserat i dagsläget i Malmö stad. Vidare redogörs för hur Malmö stad har organiserat arbetet med övriga nationella minoriteter. Avslutningsvis ges en översikt hur två andra jämförbara städer, Göteborg och Helsingborg har organiserat arbetet. Syftet är att ge en nulägesbeskrivning som grund för kommande analys, slutsatser och rekommendationer.

2.1 Ramverk för Malmö stads arbete med romsk inkludering

Malmö stads arbete med romsk inkludering vilar på flera nationella och internationella regelverk samt lokala styrdokument. En central lagstiftning är lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk³, som tydligt anger kommunens ansvar att skydda och främja de nationella minoriteternas språk, kultur och inflytande. Enligt 5 § i lagen gäller att:

Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.

Detta innebär att staden ska arbeta aktivt för att möjliggöra reellt inflytande och samråd, särskilt vid utformning och uppföljning av åtgärder som rör minoritetsgrupperna.

Språklagen (2009:600)⁴ anger att de nationella minoritetsspråken, däribland romani chib, ska skyddas och främjas (se 8 §). Skollagen (2010:800)⁵ reglerar rätten till modersmålsundervisning i minoritetsspråk, och diskrimineringslagen (2008:567)⁶ förbjuder diskriminering på grund av etnisk tillhörighet, vilket omfattar romer.

Malmö stads arbete påverkas även av internationella åtaganden, som Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter⁷. Konventionen lyfter bland annat vikten av samråd med minoritetsrepresentanter. Även den svenska regeringens långsiktiga strategi för romsk inkludering 2012–2032 utgör en viktig utgångspunkt. Strategins mål är att den rom som fyller 20 år 2032 ska ha

² Begreppet romsk inkludering används i denna rapport eftersom det återfinns i uppdragsbeskrivningen. Det förekommer dessutom i regeringens Strategi för romsk inkludering samt i flera andra strategiska dokument, bland annat hos Stockholms stad, Göteborgs stad och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR).

³ Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. (2009).

⁴ Språklag (2009:600). (2009).

⁵ Skollag (2010:800). (2010).

⁶ Diskrimineringslag (2008:567). (2008).

⁷ Europarådet. (1995). *Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter*. Strasbourg: Europarådet.

likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom. Strategin är tänkt ses som en förstärkning av minoritetspolitiken.⁸

Utöver detta har Malmö stad antagit en policy för arbetet med att säkerställa minoriteters rättigheter vid namn Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter⁹ (senast reviderad 2024). Policyn tydliggör stadens ansvar och principerna för dialog och representation.

För den romska minoriteten har Malmö även en särskild handlingsplan för 2023–2025.¹⁰ Den omfattar hela kommunen och syftar till att öka romers inflytande och delaktighet. Den betonar vikten av att verksamheter ska bedrivas på ett informerat och icke-diskriminerande sätt i nära dialog med romska Malmöbor. Tidigare hade respektive förvaltningen en egen handlingsplan, men samtliga handlingsplaner finns nu i den samlade handlingsplanen.

2.2 Kontext och nuläge: Romers situation

Här ges en kortare översikt över aktuell kunskap om romers situation, baserad på utvalda rapporter och studier. Genomgången är inte heltäckande, men belyser centrala utgångspunkter för att förstå nuläget i Malmö.

Romer är en av fem nationella minoriteter i Sverige. De har historiskt utsatts för diskriminering och har ofta en svag social och ekonomisk ställning. Enligt Sveriges internationella åtaganden och nationell lagstiftning har romer särskilda rättigheter och krav ställs på kommuner att arbeta aktivt för inkludering och skydd mot diskriminering.¹¹ Romer är en heterogen minoritetsgrupp med en lång historia i Europa och Sverige. Gruppen består av flera undergrupper med olika språk, traditioner och ursprungsländer.

Den nationella minoritetspolitiken bygger på tre principer: skydd för minoriteter och deras språk, främjande av inflytande, samt stöd till kultur och identitet¹². Regeringens strategi från 2012 syftar till att romer år 2032 ska ha samma rättigheter och möjligheter som övriga befolkningen¹³.

⁸ Regeringen. (2011). *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032* (skr. 2011/12:56). Stockholm: Regeringskansliet.

⁹ Malmö stad (2024). *Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter*. Malmö: Malmö stad.

¹⁰ Malmö stad (2023). *Handlingsplan för den nationella minoriteten romer i Malmö 2023–2025*. Malmö: Malmö stad.

¹¹ Regeringskansliet (2023). *Nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

¹² Kulturdepartementet (2018). *Proposition 2017/18:199 – En stärkt minoritetspolitik*.

¹³ En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032. Skr. 2011/12:56.

Trots reformer kvarstår stora utmaningar och flera rapporter visar på brister i lagens genomslag lokalt, diskriminering, otillräckligt språkligt stöd och svagt inflytande i frågor som rör romers rättigheter¹⁴. Även bristande prioritering från kommunerna pekas ut som en förklaring¹⁵.

Kommissionen mot antiziganism slog i sitt slutbetänkande *Kraftsamling mot antiziganism* (SOU 2016:44) fast att en djup tillitskris råder¹⁶. Skånepolisens olagliga registrering av romer är ett exempel på en nutida händelse med allvarliga konsekvenser för tilltron till samhällets institutioner. Skånepolisens olagliga registrering av romer togs upp som ett exempel på händelser i nutid som fått långtgående konsekvenser för romers tilltro till samhället och rättsstatens institutioner. Händelsen har ytterligare vidgat den redan existerande förtroendeklyftan mellan romer och majoritetssamhället, och underminerat romers tillit till möjligheten att hävda sina mänskliga rättigheter.

Kommissionen betonar behovet av långsiktiga lokala strukturer, och lyfter RIKC i Malmö som ett gott exempel på hur kunskap kan samlas i frågan.

Kontexten i Malmö

Flera rapporter visar att romer i Malmö fortsatt har svårt att få sina rättigheter tillgodosedda. Redan 2008 beskrev rapporten *Romernas situation i Malmö* ett utanförskap kopplat till arbetsmarknad, utbildning, bostad och bristande tillit till myndigheter¹⁷. Då föreslogs en arbetsgrupp med romska representanter för att stärka inflytandet, men många av problemen kvarstår.

Rapporten *Lycklig är den som har en öppen väg framför sig* (2024), framtagen av Malmö universitet och Malmö stad, bygger på intervjuer med 28 romska Malmöbor och 10 tjänstepersoner. Den visar att Malmö har starka institutionella förutsättningar och engagemang, men att detta inte alltid leder till faktisk delaktighet och inflytande för romer¹⁸.

¹⁴ Se exempelvis: Länsstyrelsen i Stockholms län & Sametinget (2024) *Nationella minoriteter och minoritetsspråk – Minoritetspolitikens utveckling år 2023*. Rapport 2024:9. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms lä; Länsstyrelsen i Stockholms län (2024) *Romsk inkludering: årsrapport 2023*. Rapport 2024:10. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län; European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2020) *Roma and Travellers in six countries: Roma and Travellers survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

¹⁵ Länsstyrelsen i Stockholm (2025) *Romska inkludering – Årsrapport 2024*. Rapport 2025:12. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholm.

¹⁶ SOU 2016:44, *Antiziganism – då och nu. Slutbetänkande av Kommissionen mot antiziganism* (Stockholm: Regeringskansliet, 2016).

¹⁷ Söderman, E. & Ström, B. (2008). *Romernas situation i Malmö: En rapport om Malmös minoritetspolitik utifrån romernas perspektiv*. Malmö: Malmö stad, Stadskontoret, Avdelningen för integration och arbetsmarknad.

¹⁸ Mulinari et al. (2024) *Lycklig är den som har en öppen väg framför sig*, Malmö stad & Malmö universitet, 2024. Malmö stad & Malmö universitet.

Ett centralt problem som beskrivs är att stadens handlingsplan för romsk inkludering är okänd eller inte tillämpas i flera förvaltningar. Bristande kunskap om minoritetslagstiftningen hindrar realiseringen av romers rättigheter. Tillit beskrivs som avgörande och kräver kontinuerligt arbete¹⁹.

Institutioner som IRIS-skolan, RIKC och Malmö stads romska råd beskrivs vidare spela en viktig roll i att driva arbetet framåt. De beskrivs fungera som trygga miljöer där romska perspektiv ges utrymme inom den kommunala strukturen. Samtidigt är arbetet beroende av enskilda eldsjälar, vilket gör det sårbart. Det finns en uppfattning att frågan ofta "bäckas av" snarare än integreras i verksamhetsutveckling och styrning. Detta gäller särskilt områden som boende, hälsa, skola och arbetsmarknad. Rapporten visar även på skillnaden mellan delaktighet och inflytande. Delaktighet sker ofta genom projekt eller kunskapsbidrag, men leder inte alltid till faktisk påverkan på beslutsfattandet²⁰.

Trots detta erbjuder Malmö större möjligheter för romska perspektiv att ta plats än många andra kommuner. Det finns en starkare närvaro av romska röster i det offentliga samtalet och ett mer utvecklat nätverk kring romska frågor. Länsstyrelsen Stockholms årsrapport från 2024 pekar på att kommuner med etablerade strukturer och avsatta resurser för minoritetspolitiken har bättre förutsättningar för ett systematiskt och långsiktigt arbete med romsk inkludering²¹.

Sammanfattningsvis kan Malmö stad ses befinna sig i ett spänningsfält mellan ambition och realitet. Det finns institutioner, resurser och engagemang, men också behov av att förstärka strukturer för ansvarstagande och skapa ökat utrymme för inflytande. Ett sådant arbete förutsätter långsiktig planering, tillitsskapande relationer och aktivt ansvar för att omsätta kunskap i handling.

Kulturella förklaringsmodeller och risk för problemförskjutning

I arbetet med romsk inkludering används ofta kulturella förklaringsmodeller som fokuserar på gruppens normer och värderingar. Dessa perspektiv kan vara relevanta, men riskerar att dölja strukturella orsaker till ojämlikhet, som fattigdom, diskriminering och bristande tillgång till utbildning och arbete.

När kulturella skillnader ges för stor vikt finns en risk att ansvaret för sociala problem förskjuts från samhällets institutioner till den berörda gruppen. Det kan också leda till att politiska och strukturella faktorer osynliggörs. En forskningsöversikt om romer och utbildning i Europa visar att kulturella förklaringar dominerar, medan socioekonomiska faktorer som inkomst och boendesituation sällan lyfts fram²². Detta riskerar att ge en förenklad bild av till exempel romska barns skolresultat och att strukturella hinder förbises. Studien understryker vikten av att inkludera både kulturella, strukturella

¹⁹ ibid

²⁰ ibid

²¹ Länsstyrelsen i Stockholm (2024)

²² Aman, R., Hjärne, E. and Beach, D. (2018). "What is the problem represented to be?" Two decades of research on Roma and education in Europe'. *Educational Research Review*, 24, pp.148–169.

och relationella perspektiv, eftersom valet av förklaringsmodell påverkar synen på problemet och därmed också vilka lösningar som föreslås.

2.3 Organisation och struktur för Malmö stads arbete med romsk inkludering

Malmö stads arbete med romsk inkludering vilar på en organisatorisk struktur där olika kommunala funktioner samverkar med utgångspunkt i minoritetslagstiftningen och stadens egna styrdokument. I denna del redogörs de främsta verksamheterna och strukturerna som bär ansvar för arbetet med den romska minoriteten, med särskilt fokus på deras organisatoriska placering, uppdrag och samordningsfunktioner. Detta i linje med genomlysningens avgränsningar.

Beskrivningen omfattar Romskt informations- och kunskapscenter (RIKC), Malmö stads råd för den nationella minoriteten romer (Romska rådet), IRIS-skolan samt det romska biblioteket och resursbiblioteket. Utöver det bedrivs arbete i flertalet av Malmö stads olika fackförvaltningar. En detaljerad analys av hela deras verksamhet är dock utanför mandatet för denna genomlysning.

Romskt informations- och kunskapscenter (RIKC)

RIKC är en kommunal verksamhet organisatoriskt placerad sedan 2019 som en del av Kulturförvaltningen och avdelningen för Malmö stadsarkiv. Centret inrättades 2009 som ett projekt inom Kirsebergs stadsdelsförvaltning och har därefter tillhört Sociala resursförvaltningen samt Arbetsmarknads- och socialförvaltningen.

RIKC har ett förvaltningsövergripande uppdrag att samordna stadens arbete med frågor som rör den nationella minoriteten romer. Det omfattar både rådgivning och direktstöd till enskilda romska Malmöbor, samt kompetensutveckling, samverkan och kunskapsspridning inom stadens förvaltningar. RIKC ansvarar för att ta fram och samordna stadens handlingsplan för arbetet med nationella minoriteten romer. Handlingsplanen är ett strategiskt verktyg som förankras i varje förvaltning och löpande justeras i dialog med ansvariga kontaktpersoner.

Arbetet bedrivs på tre nivåer:

- **Individnivå:** RIKC erbjuder råd, stöd och vägledning till romska Malmöbor genom sitt medborgarkontor. Samhällsvägledare på centret behärskar flera varieteter av romani chib samt andra språk, vilket möjliggör stöd i kontakter med myndigheter som skola och socialtjänst.
- **Strukturnivå:** RIKC samordnar framtagande, implementering, uppföljning och revidering av Malmö stads handlingsplan för den nationella minoriteten romer. Handlingsplanen omfattar samtliga 14 förvaltningar i staden och syftar till att säkerställa att kommunen lever upp till de krav som ställs i lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

- **Diskursnivå:** RIKC arbetar för att öka kunskapen om romsk historia, kultur och rättigheter inom Malmö stads organisation och bland allmänheten. Detta sker genom föreläsningar, utbildningar och informationsinsatser riktade till både tjänstepersoner och invånare.

För att möta den komplexitet som omger romska minoritetsrättigheter har RIKC utvecklat ett *holistiskt* och *tvärvetenskapligt* arbetssätt, vilket konkretiserats i det som benämns *Malmömodellen*. Modellen bygger på följande komponenter:

- Inrättandet av ett permanent kommunalt informations- och kunskapscenter som möjliggör arbete på individ-, struktur- och diskursnivå och skapar stabilitet och förtroende i målgruppen.
- Kompetensutveckling av offentligt anställda, särskilt inom minoritetslagstiftning, romsk historia och samtida livsvillkor.
- Medborgarkontorsverksamhet med samhällsvägledning på romani chib och andra språk.
- Stödande funktioner inom skola och socialtjänst.

RIKC samordnar även Rådet för den nationella minoriteten romer (Romska rådet), inklusive processen att ta fram rådets romska sammansättning.

Verksamheten beskrivs av RIKC som rättighetsbaserad och utgår från principerna om transparens, delaktighet, ansvarsskyldighet och icke-diskriminering. Det rättighetsbaserade arbetet syftar både till att stärka romska individers egenmakt och till att öka det offentligas kapacitet att leva upp till sina skyldigheter enligt lagstiftningen. Vidare har verksamheten lyfts fram som ett gott exempel på lokalt utvecklingsarbete inom minoritetspolitiken. I flera rapporter framhålls deras helhetsperspektiv och arbetssätt som betydelsefulla i arbetet med romsk inkludering.²³

Rådet för den nationella minoriteten romer (Romska rådet)

Romska rådet är ett dialogforum kopplat till kommunstyrelsen som inrättades 2018 efter beslut i kommunfullmäktige. Rådet utgör ett av Malmö stads verktyg för att uppfylla skyldigheterna enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, särskilt avseende samråd och inflytande. Det fungerar som ett forum för dialog mellan representanter från romska föreningar och politiker. Rådets verksamhet samordnas och administreras av RIKC.

Romska rådet är inte ett självständigt beslutsorgan men kan få särskilda uppdrag från kommunstyrelsen. Rådet ska enligt reglementet behandla övergripande frågor som rör romska Malmöbors livsvillkor inom exempelvis utbildning, språk, arbetsmarknad, kultur och sociala rättigheter. Det sammanträder minst fyra gånger per år och ska enligt reglementet upprätta en årlig verksamhetsrapport till kommunstyrelsen. Rådets reglemente fastställs av kommunfullmäktige och reviderades i februari 2023 för att anpassas till den uppdaterade lagstiftningen som trädde i kraft 2019.

²³ Se exempelvis; SOU 2010:55. *Romers rätt – en strategi för romer i Sverige*. Stockholm: Kulturdepartementet. Hämtad <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2010/07/sou-201055/>

Bland annat ändrades rådets formella beskrivning från ”samråds-, informations- och remissorgan” till ”dialogforum”.

Rådet har även i uppdrag att arrangera en årlig konferens om kommungemensamma frågor av betydelse för den romska minoriteten i Malmö samt att uppmärksamma Förintelsens minnesdag den 27 januari och minnesdagen för Förintelsen av romer den 2 augusti. Rådet ansvarar även för att en utbildningsinsats om minoritetslagstiftningen och romers livsvillkor genomförs för rådets medlemmar i början av varje mandatperiod. Denna utbildning genomförs med stöd av RIKC.

Rådets sammansättning består av både politiska och romska ledamöter med motsvarande ersättare. kommunstyrelsen utser ordförande, andre vice ordförande samt en ledamot och ersättare från varje parti representerat i kommunfullmäktige. Romska föreningar som är verksamma i Malmö utser vice ordförande, romska ledamöter och ersättare, med krav på att representanterna är folkbokförda i Malmö och att föreningarna följer grundläggande demokratiska principer i enlighet med Malmö stads regler och riktlinjer för stöd till ideella föreningar. De romska ledamöterna i rådet ska alltid utgöra majoritet i förhållande till de politiska ledamöterna. Rådet leds av en ordförande (politisk) och två vice ordförande, varav den andre vice ordföranden är en romsk representant. Samtliga ledamöter och ersättare kallas till rådets möten, och mandatperioden är fyra år räknat från den 1 januari efter ordinarie valår. De sammanträder fyra gånger per år, och extra möten kan hållas på initiativ av ordföranden eller om två tredjedelar av ledamöterna begär det. Rådet kan tillsätta ett arbetsutskott. Möten protokollförs och kan följas av expediering till berörda nämnder eller beslutsfattare. Rådet har rätt att adjungera representanter från förvaltningar, nämnder eller civilsamhällesorganisationer.

Tillsättningsprocessen för de romska representanterna samordnas av RIKC. Enligt reglementet ska varje romsk förening i Malmö som uppfyller de angivna kriterierna erbjudas en plats i rådet. För att stärka rådets arbete finns även ett arbetsutskott som består av tre romska och två politiska ledamöter, med uppgift att förbereda och planera rådets möten.

Romska rådet har under de senaste åren varit föremål för medial granskning och kritik, vilket bland annat resulterade i att kommunen år 2021 genomförde en extern utredning med anledning av rapporterade parallella rättsprocesser och otillbörlig maktanvändning. Flera av rådets representanter har därefter uppmärksammats i media för brottslig bakgrund, oklara föreningskopplingar samt bristande språkkunskaper, vilket lett till förnyad politisk debatt om rådets legitimitet och funktion.^{24 25}

I december 2024 beslutade kommunstyrelsen att tills vidare pausa rådets verksamhet i väntan på en extern genomlysning av Malmö stads arbete med romsk inkludering (denna genomlysning). Aktivitet har därefter endast skett i särskilda sammanhang, såsom i samband med Förintelsens minnesdag.

²⁴ SVT Nyheter (2024). ”Efter avslöjande – politikerkrav på att Romska rådet i Malmö läggs ned”, *SVT Nyheter*.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/efter-avslojande-politikerkrav-pa-att-romska-radet-i-malmo-laggs-ned>

²⁵ Expressen (2024). ”Malmö stad pausar romska rådet: ”Uppenbara brister”, *Expressen*.
<https://www.expressen.se/nyheter/sverige/malmo-stad-pausar-romska-radet-uppenbara-brister/>

IRIS-skolan

IRIS-skolan (internationella romer i samverkan) är en kommunal vuxenutbildning i Malmö som sedan 1998 erbjuder utbildning för vuxna med romsk bakgrund. Skolan etablerades som en del av det nationella initiativet Kunskapslyftet, med syfte att minska arbetslösheten och öka utbildningsnivån bland vuxna romer. Verksamheten är idag en integrerad del av stadens utbildningsstruktur och riktar sig till vuxna Malmöbor som vill stärka sina språkliga, samhälleliga och kulturella kompetenser.

IRIS-skolan erbjuder kurser i svenska för invandrare (SFI), svenska som andraspråk samt grundläggande vuxenutbildning i ämnen som matematik, engelska och samhällskunskap. Undervisningen sker på heltid under dagtid och inkluderar även utbildning i romsk kultur, historia, minoritetslagstiftning och demokratifrågor.

Skolan har resurspersonal med kunskap om romani chib och erfarenhet av interkulturella möten. Inom organisationen fungerar IRIS-skolan som en aktör inom Malmö stads bredare struktur för romsk inkludering, och samarbetar nära med RIKC, Arbetsförmedlingen, arbetsmarknads- och socialförvaltningen samt andra kommunala verksamheter. Fokus ligger på att främja elevernas möjligheter till vidare studier, arbetsmarknadsdeltagande och aktiv samhällsmedverkan.²⁶

Det romska biblioteket i Malmö

År 2023 inrättade Malmö stads kulturnämnd ett särskilt romsk bibliotek som en del av Biblioteken i Malmö. Det fungerar som en plats för romsk litteratur, kultur och språk. Det är en del av kommunens arbete med att synliggöra och tillgängliggöra romsk kultur och litteratur i enlighet med lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Biblioteket erbjuder böcker på romani chib och på svenska, samt litteratur om romers historia, livsvillkor och kultur. Det utgör ett konkret exempel på hur språklagen (2009:600) tillämpas i praktiken, där romani chib erkänns som ett nationellt minoritetsspråk som ska bevaras och främjas. Verksamheten vilar även på bibliotekslagen (2013:801), som tydliggör att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska.

Målsättningen är att skapa en inkluderande plats som både romska Malmöbor och allmänheten kan ta del av. Biblioteket fungerar också som ett nav för programverksamhet med fokus på romsk kultur, såsom sagostunder, bokcirklar och utställningar. Verksamheten utformas i nära samarbete med romska föreningar och samhällsaktörer i staden.²⁷

²⁶ Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen, Malmö stad (2023). *Bilaga 1 – IRIS-skolans historia och de romska gruppernas lokala samt historiska kontext*. Tillgänglig via Malmö stads medborgarportal:

<https://motenmedborgarportal.malmo.se>

²⁷ Malmö stad. "Romska biblioteket." *malmo.se*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Biblioteken/Vara-bibliotek/Romska-biblioteket.html>

Resursbibliotek

Utöver det romska biblioteket har Malmö stadsbibliotek även fått det nationella uppdraget att agera resursbibliotek för minoritetsspråket romani chib, på uppdrag av Kungliga biblioteket. Som resursbibliotek ska Malmö samla, utveckla och sprida litteratur på romani chib, stödja folkbibliotek i hela landet i arbetet med romska frågor samt bidra till ökad kunskap om romsk kultur, språk och historia. En del av arbetet är den romska bibliografin ROMB som utvecklats i Libris, vilken samlar resurser om och på romani chib.²⁸

2.4 Malmö stads arbete med andra nationella minoriteter

Malmö stads arbete med de andra nationella minoriteterna förutom romer, nämligen judar, sverigefinnar, samer och tornedalingar är organiserat enligt en decentraliserad modell. I denna modell har varje fackförvaltning ansvar för att genomföra insatser inom sitt verksamhetsområde, medan stadskontorets funktion för mänskliga rättigheter (MR-funktionen) har ett samordnande och stödjande uppdrag.

MR-funktionen har i uppdrag att:

- stödja fackförvaltningarna i att integrera minoritetsperspektiv i verksamheten,
- organisera samråd och dialogmöten med företrädare för minoritetsgrupperna, samt
- sprida kunskap och följa upp hur arbetet med minoritetspolitiken genomförs.

Stadskontoret ansvarar inte för operativ verksamhet och har därför begränsad direktkontakt med målgrupperna. Samverkan sker huvudsakligen genom samrådsmöten och föreningsrepresentation.

Arbetet styrs av Malmö stads policy för nationella minoriteter, som fastställer stadens ansvar enligt minoritetslagen (2009:724) och Sveriges nationella och internationella åtaganden. Policyn kompletteras av fyra separata program ett för varje minoritetsgrupp.

Dessa program fungerar som strategiska riktlinjer inom områden som språk, kultur, delaktighet och icke-diskriminering. De är dock inte handlingsplaner i formell mening och innehåller varken detaljerade aktivitetsplaner eller specifika uppföljningskrav. Ansvaret för att tolka och genomföra programmen ligger på varje fackförvaltning. Exempelvis ansvarar Grundskoleförvaltningen för frågor om modersmålsundervisning och skolmiljö, Kulturförvaltningen för stöd till kulturuttryck och evenemang, samt Stadsbiblioteket för tillgång till litteratur på minoritetsspråk i enlighet med biblioteksplanen.

²⁸ Malmö stad. "Resursbiblioteket för romani chib." *malmo.se*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Biblioteken/Vara-bibliotek/Romska-biblioteket/Resursbiblioteket-for-romani-chib.html>; Kungliga biblioteket. "Romska bibliografin ROMB i Libris." *kb.se*. <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2023-06-26-romsk-bibliografi-i-libris.html>

Samråd sker genom öppna träffar och tematiska dialogmöten, som planeras och leds av MR-funktionen. Dessa forum är öppna för både föreningar och enskilda individer och syftar till att fånga upp behov, samla in perspektiv och diskutera prioriteringar. Det finns dock ingen motsvarighet till ett fast råd (såsom Romska rådet) eller valda representanter som löpande deltar i styrning eller uppföljning av arbetet med dessa minoriteter.

Arbetet med nationella minoriteter utgår från gemensamma principer men anpassas till varje grupps specifika förutsättningar. Detta innebär att både arbetssätt och samrådsformer kan skilja sig åt mellan grupperna.

2.5 Göteborg och Helsingborgs arbete med romsk inkludering

En del av genomlysningens uppdrag är att undersöka hur andra städer arbetar med romsk inkludering. Som en del av uppstartsfasen fastställdes Göteborg och Helsingborg som relevanta jämförbara städer. Kapitlet beskriver hur arbetet är organiserat i respektive stad och avslutas med en jämförande analys i relation till Malmö.

Göteborg stads arbete med romsk inkludering

Göteborgs stad har under en längre tid bedrivit ett arbete för romsk inkludering, där flera olika strukturer samverkar. Arbetet är uppdelat mellan ett strategiskt råd, en operativ verksamhet och särskilda funktioner inom stadens förvaltningar. Målet har varit att skapa en modell där både inflytande, delaktighet och konkret stöd till målgruppen kan kombineras.

Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer

Rådet för romer i Göteborg etablerades 2017 som en del av stadens ambition att ge den romska minoriteten ett tydligt inflytande i frågor som berör dem. Rådet är organisatoriskt placerat under Stadsledningskontoret.

Rådet består av totalt 16 ledamöter: åtta romska representanter och åtta politiskt utsedda ledamöter från partier som ingår i kommunstyrelsen. De romska representanterna nomineras genom en öppen process inom minoriteten, och rådet eftersträvar representation från samtliga fem erkända romska grupper: finska romer, nyanlända romer, resanderomer, svenska romer och utomnordiska romer. Kommunfullmäktige fastställer tillsättningen av ledamöterna.

Rådet har ett delat ordförandeskap, där en representant utses av kommunen och en av de romska ledamöterna väljs internt. En särskild beredningsgrupp förbereder ärenden inför sammanträden och planerar öppna samråd. Rådet ska fungera som remissinstans, forum för dialog och som strategisk resurs för stadens arbete.

Rådet sammanträder minst sex gånger per år. Det har även hållits öppna samrådsmöten med inbjudna myndigheter, kommunala verksamheter och romska invånare, men dessa möten är för närvarande pausade. Stadsledningskontoret har ett särskilt uppdrag att stödja rådets arbete administrativt och konsultativt.

Romano Center i Väst

Romano Center i Väst (RCV) är Göteborgs stads operativa verksamhet för romsk inkludering. Det är en permanent kommunal verksamhet som etablerades 2018 efter politiskt beslut. Centret är organisatoriskt placerat inom förvaltningen för konsument- och medborgarservice.

Centret arbetar både med individuellt stöd till romska invånare och med intern kompetensutveckling inom stadens organisation. Det innebär att centret fungerar som både ett resurscenter för romska göteborgare och ett kunskapsstöd för kommunens medarbetare. Bland annat erbjuder centret rådgivning, vägledning, utbildningar och kompetensutveckling inom frågor som rör romska rättigheter och inkludering.

Brobygggarverksamhet inom grundskoleförvaltningen

Göteborg har även utvecklat ett särskilt brobygggarprogram inom skolväsendet. Sedan 2013 har fyra brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens varit anställda vid fyra olika grundskolor. Deras uppdrag är att stödja romska elever, underlätta kommunikationen mellan familjer och skolan, och arbeta för ökad förståelse i båda riktningar.

Brobyggarna fungerar som en resurs för såväl elever som skolpersonal, och kan bistå med läxhjälp, informationsspridning om rättigheter och normer, samt identifiera behov av särskilt stöd. De samverkar med elevhälsoteam och skolledning och ses som viktiga för att öka tilliten till skolan bland romska familjer. Detta är en av få strukturer i Sverige där ett permanent brobygggarteam har byggts in i den ordinarie skolorganisationen.

Styrning och utvecklingsbehov

I dagsläget finns ingen övergripande kommunal handlingsplan för romsk inkludering som antagits av kommunfullmäktige. Flera aktörer har dock lyft behovet av en sådan, och det finns förslag om att Romska rådet skulle kunna spela en roll i att ta fram ett strategiskt styrdokument. Samtidigt finns det en upplevd brist på samordning mellan olika delar av stadens arbete, och ett behov av stärkt struktur för uppföljning och lärande. Styrningen bygger till stor del på förvaltningarnas egna initiativ och på den kompetens som finns samlad i centret och rådet.

Helsingborg stads arbete med romsk inkludering

Helsingborgs stad var under perioden 2012–2015 en av fem pilotkommuner i regeringens långsiktiga satsning på romsk inkludering. Under pilotfasen samordnades arbetet centralt av en processledare med uppdrag att driva ett stadsövergripande inkluderingsarbete i nära samverkan mellan stadens förvaltningar. Ett centralt fokus under denna tid var att bygga upp brobygggarfunktionen, där totalt fem till sex brobyggare verkade inom skola, arbetsmarknad, socialtjänst och Arbetsförmedlingen. Deras arbete var främst uppsökande och riktade sig direkt till romska invånare, med målet att underlätta kontakt med myndigheter och öka tillgången till samhällets stöd.

Parallellt etablerades ett råd för samråd med romska invånare, Roma rådet, för samråd med den romska minoriteten. Rådet bestod av representanter från fyra olika romska grupper, med två ledamöter från varje grupp – en kvinna och en man. Rådet höll regelbundna interna möten inför samråd med

kommunen och deltog i tre stormöten per år, öppna för alla romska invånare i staden. Syftet var att skapa ett brett och förankrat inflytande.

Efter att pilotperioden avslutades, beslutades det att det centrala samordningsansvaret skulle upphöra. I stället fördelades ansvaret för arbetet med romsk inkludering till respektive fackförvaltning. Detta markerade en övergång till en mer decentraliserad modell, där varje förvaltning ansvarar för sitt bidrag till arbetet. I samband med denna omställning avvecklades även Roma rådet.

Idag bedrivs arbetet främst av Arbetsmarknadsförvaltningen, som ansvarar för att samordna projekt, samverka med övriga förvaltningar och möta målgruppen genom fem lokala områdeskontor i olika stadsdelar. Dessa kontor är organisatoriskt knutna till olika delar av staden, såsom bibliotek och socialtjänst, men bemannas av personal från Arbetsmarknadsförvaltningen. Syftet är att erbjuda närhet till invånarna och att tidigt kunna fånga upp behov.

Två personer inom Skol- och fritidsförvaltningen arbetar idag deltid med uppdrag kopplade till romska frågor, bland annat modersmål och förskola. Dessa har tidigare haft rollen som brobyggare, men idag bedrivs inget samlat brobyggarprogram. En tredje person har kvar titeln brobyggare men rollen är inte längre definierad som brobyggare med specifikt fokus på den romska minoriteten.

Staden har inte en särskild handlingsplan för romsk inkludering, men romer omfattas av Helsingborgs stads program för nationella minoriteters rättigheter, som antogs av kommunfullmäktige 2020. Programmet gäller hela stadens organisation och betonar att alla fem nationella minoriteter, inklusive romer, har rätt till inflytande och samråd. Samråd kan initieras både av kommunen och av minoritetsgrupperna, och varje år hålls ett större uppföljningsmöte där representanter för minoriteterna möter stadens olika förvaltningar. Det finns däremot inte någon särskild struktur i programmet som enbart rör romsk inkludering.

Dialog med romska invånare sker idag främst genom kontakt med föreningslivet och via uppsökande arbete i stadsdelarna. Sociala medier används som komplement, men det har lyfts som en utmaning att nå romer som står utanför föreningslivet eller etablerade nätverk.

Sammantaget bedrivs arbetet med romsk inkludering i Helsingborg inom ramen för stadens ordinarie struktur för minoritetspolitiskt arbete. Det finns ett fungerande stöd på lokal nivå, men även ett identifierat behov av stärkt samordning, långsiktighet och tydligare uppföljning.

Jämförande analys: Organisation och ansvar i arbetet med romsk inkludering mellan Göteborg, Helsingborg och Malmö

För att sätta Malmö stads arbete med romsk inkludering i ett bredare sammanhang har Göteborgs och Helsingborgs strukturer och arbetssätt analyserats. Jämförelsen fokuserar på hur de tre städerna organiserar arbetet, fördelar ansvar, utformar samråd med romska representanter samt möjliggör kontakt med målgruppen.

Styrning och ansvarsfördelning

Samtliga tre städer har antagna styrdokument som reglerar arbetet med nationella minoriteter. I Malmö finns en särskild handlingsplan för romsk inkludering, medan Göteborg och Helsingborg inkluderar romer i bredare program för nationella minoriteter. Göteborg saknar dock en kommunövergripande handlingsplan specifikt för romer, även om behovet har lyfts. Helsingborgs program omfattar romer men innehåller inga riktade delar för just denna minoritet.

I Malmö samordnas arbetet med romsk inkludering av RIKC, som även har operativt ansvar. I Göteborg ligger samordningen på Stadsledningskontoret, med Romano Center som operativ funktion under förvaltningen för konsument- och medborgarservice. I Helsingborg samordnas arbetet i dagsläget av arbetsmarknadsförvaltningen, med viss fördelning till andra förvaltningar.

Romska råd

Samtliga tre städer har haft eller har romska råd med olika funktion och struktur. Malmö har ett romskt råd sedan 2018, underställt kommunstyrelsen och samordnat av RIKC. Rådet består av både politiska och romska ledamöter, där romska sidan ska utgöra majoritet. Representanterna utses via föreningar enligt kriterier om demokratisk struktur.

I Göteborg finns ett romskt råd med strategisk roll, direkt kopplat till Stadsledningskontoret. Det har delat ordförandeskap mellan en politisk representant och en romsk företrädare. Urvalet sker genom nominering inom den romska minoriteten, med mål att representera från samtliga fem erkända romska grupper: finska romer, nyanlända romer, resanderomer, svenska romer och utomnordiska romer.

I Helsingborg fanns tidigare ett Roma råd, som upplöstes efter avslutad pilotfas. Det var då sammansatt av representanter från fyra romska grupper med jämn könsfördelning. Efter rådets upplösning sker samråd främst via föreningar och uppsökande arbete.

Rådens grad av inflytande, kontinuitet och organisatorisk koppling varierar därmed, liksom formerna för urval och representativitet.

Kontakt med målgruppen

Alla tre städer har former för kontakt med romska invånare, men med olika inriktning. Malmö har en operativ verksamhet via RIKC. Göteborg har Romano Center som kommunal verksamhet med uppdrag att ge stöd till både romska invånare och stadens tjänstepersoner. Därutöver finns brobyggare i skolan med särskilda uppdrag för kontakt och stöd till elever och familjer. I Helsingborg sker kontakt främst via områdeskontor bemannade av arbetsmarknadsförvaltningen, samt genom föreningar och digitala kanaler. Brobyggarfunktionen har minskat i omfattning sedan pilotperioden. Flera kontakter sker informellt snarare än genom fasta strukturer.

Former för uppsökande arbete, tillgänglighet och kontinuitet skiljer sig åt, men samtliga städer har ambitioner att skapa tillgängliga kontaktvägar.

Helhetsperspektiv och långsiktighet

Malmö har en tydlig och etablerad struktur med RIKC som central aktör, vilket ger en samlad organisatorisk modell. Göteborg har å sin sida tydlig åtskillnad mellan strategi och operativt arbete. Samordningen sker från hög nivå i organisationen, medan det operativa är fristående. I Helsingborg är modellen mer decentraliserad, där arbetet bedrivs i ordinarie verksamhet med visst samordningsansvar inom arbetsmarknadsförvaltningen.

3. Romska Malmöbors bild av Malmö stads arbete med romsk inkludering

Fokus för denna genomlysning är på organisation och ansvarsfördelning kopplat till Malmö stads arbete med romsk inkludering. Det är också fokus på Romska rådets arbete. Som beskrivs i kapitel 1 innebär uppdraget inte en utvärdering av hela Malmö stads arbete med romsk inkludering.

Dock, under datainsamlingen, genom intervjuer med romska malmöbor och med stöd av tidigare rapporter samt inkomna telefonsamtal och mejl, har det framkommit en övergripande bild av det arbete som Malmö stad bedriver. Bilden som presenteras är på det stora hela entydig, även om det förekommer exempel på andra uppfattningar och åsikter. I detta kapitel presenteras denna övergripande bild av vad som har framkommit då detta bedöms vara relevant för den fortsatta förståelsen av genomlysningens resultat, slutsatser och rekommendationer under resterande delen av rapporten.

Observationer

Det finns enstaka intervjuade som uttryckt **uppskattning** för delar av Malmö stads arbete med romsk inkludering. Enskilda insatser, funktioner eller personer lyfts fram som viktiga, särskilt där det finns ett långsiktigt engagemang, respektfulla bemötanden och genuin dialog. Även om flera intervjuade menar att alla romer inte får likvärdig tillgång till arbetet, lyfts det att det är flera grupper som får värdefullt stöd och utrymme genom vissa aktiviteter, insatser och verksamheter. Det är till stor hjälp och av stor vikt för dessa individer och grupper. Trots dessa positiva röster framkommer flera områden som konsulterade romska malmöbor lyfter som övergripande problematiska.

Allmän misstro mot stadens arbete och deras intentioner och ambitioner i frågan: Majoriteten av de romska malmöbor som utvärderingsteamet kommit i kontakt med uttrycker en grundläggande misstro mot stadens intentioner och ambitioner kopplat till romsk inkludering. Arbetet upplevs som symboliskt snarare än substantiellt, det vill säga något som görs för att uppfylla formella krav eller för att kunna visa på aktivitet, snarare än för att åstadkomma *verkligt* inflytande för romska grupper. Detta uppfattas som att staden främst är intresserad av att ”bocka av” åtaganden, vilket underminerar förtroendet.

Representation och förankring: En återkommande kritik handlar om bristande representation. Majoriteten av konsulterade romska malmöbor upplever att alla grupper inom den romska minoriteten inte finns med i arbetet, och flera lyfter att vissa perspektiv osynliggörs. Arbetet upplevs därmed delvis som selektivt snarare än inkluderande. Det finns en frustration över att det ofta är samma personer som får ges möjligheter till inflytande, medan andra grupper av romer inte känner sig representerade eller lyssnade på. Det lyfts att detta riskerar att skapa en bild av en enhetlig grupp, trots att den romska minoriteten i själva verket är mångfacetterad med olika erfarenheter, språk, behov och positioner i samhället. Det finns därför en upplevelse av att Malmö stads arbete saknar bred förankring, vilket gör att viktiga perspektiv och behov inte fångas upp.

Kommunikation: Kommunikation mellan Malmö stad och den romska befolkningen pekas också ut som ett betydande problemområde. Många menar att staden inte lyckas nå ut med information till alla romska grupper, eller att kommunikationen brister i flera led. Det gäller såväl mellan förvaltningar och mellan staden som helhet och de romska invånarna. Det finns en upplevelse av att dessa kommunikationsbrister är mer än bara organisatoriska, och att de speglar en bristande prioritering eller till och med brist på intresse. Detta skapar frustration och upplevelser av exkludering.

Felaktigt fokus: En stor del av romska malmöbor som utvärderingsteamet kommit i kontakt med uttrycker att Malmö stads arbete med romsk inkludering upplevs fokusera på fel saker. Det finns en tydlig uppfattning om att kommunen i hög grad prioriterar formella strukturer och kulturinsatser, snarare än att angripa de grundläggande strukturella problemen som romer i Malmö står inför.

Det handlar bland annat om arbetslöshet, diskriminering på arbets- och bostadsmarknaden, ekonomisk utsatthet och bristande framtidstro. Flera intervjupersoner pekar på att majoriteten av romer fortfarande lever i utanförskap och att det inte finns tillräckliga kommunala insatser för att förändra denna situation.

En återkommande kritik är en upplevelse av att romer förväntas ”integreras” på majoritetssamhällets villkor, vilket i praktiken upplevs som att man måste ge upp sin romska identitet för att bli accepterad eller lyckas på arbetsmarknaden. Detta förstärker känslan av att staden inte förstår romernas verkliga villkor och behov.

Avslutningsvis lyfts frågan om **maktkoncentration**. Flera uttrycker att arbetet med romsk inkludering i Malmö stad i för hög utsträckning har centraliserats till ett fåtal personer och/eller funktioner. Det upplevs få negativa konsekvenser för helheten och leder till att en snäv uppsättning frågor och perspektiv får utrymme. Samtidigt menar vissa att detta snarast beror på att det saknas en tydlig struktur för hur prioriteringar görs och hur olika röster ges utrymme. En del intervjuade romska malmöbor håller dock inte med om bilden av maktkoncentration.

Analys

Sammantaget pekar dessa erfarenheter på en låg grad av tillit mellan många romska malmöbor och stadens organisation och verksamhet. Detta stämmer väl överens med vad intervjuade romska malmöbor i rapporten *Lycklig är den som har en öppen väg framför sig - En rapport om förutsättningar och hinder för romskt liv i Malmö* (2024)²⁹ framtagen i samarbete mellan Malmö universitet och Malmö stad.

Det som framkommer tyder på ett betydande gap mellan Malmö stads uttalade intentioner och romska malmöbors upplevelser av inkludering. Det handlar inte enbart om kritik mot enskilda funktioner, verksamheter eller beslut, utan om ett bredare ifrågasättande av stadens sätt att närma sig romsk

²⁹ Mulinari et al. (2024)

inkludering som helhet. Det kommer framöver därför att kräva breda och mer genomgripande insatser under längre tid.

Den utbredda misstron som flera uttrycker bör ses i relation till tidigare erfarenheter av maktobalans, historisk marginalisering och en lång tradition av att inte bli lyssnad på i offentliga sammanhang.³⁰ Det faktum att arbetet av flera uppfattas som symboliskt – som ett sätt att uppfylla lagkrav snarare än att skapa faktiska förändringar – antyder att staden ur flera aspekter misslyckats med att bygga den tillit som är nödvändig för en fungerande samverkan. Detta förstärks av att till och med långvarigt engagerade personer, liksom intervjupersoner i tidigare studien³¹ vittnar om uteblivet inflytande.

Kritiken kring bristande representation och selektiv inkludering pekar på ett strukturellt dilemma: Malmö stad har skapat formella former för dialog och representation (till exempel Romska rådet), men dessa upplevs av många som inåtvända och slutna. Formell struktur kan existera utan att upplevas som legitim. Det finns en tydlig spänning mellan *formell inkludering* och *upplevd delaktighet*.

Den återkommande kritiken om att fokus ligger på fel områden, snarare än strukturella exempelvis socioekonomiska problem, kan ses som ett uttryck för en prioriteringskonflikt. Kommunens val att arbeta med kulturprojekt eller dialogformer kan tolkas som synliga och relativt okontroversiella insatser, medan insatser mot diskriminering eller bostadssegregation kräver långsiktiga förändringar i verksamhet och fördelning av resurser. Denna bild är i linje med Länsstyrelsen Stockholms rapport³² som lyfter att det i Sverige i dagsläget sällan satsas tillräckligt för romer inom områden så som utbildning, arbete, hälsa, social omsorg och trygghet. Flera romska intervjupersoner tycks uppfatta detta som ett medvetet val att undvika politiskt känsliga, svåra och konfliktfyllda frågor. Å andra sidan har exempelvis RIKC gjort flertalet insatser inom skolområdet, för barn och unga med mera, vilket leder till frågan om det även är ett resursproblem, inte endast ett fokusproblem.

Kommunikationsbristerna som påtalas förstärker känslan av exkludering. Det handlar inte bara om information som inte når fram, utan också om att information upplevs som kontrollerad eller styrd. Detta kan tolkas som att vissa grupper eller individer ges informationsövertag, vilket underminerar upplevelsen av en jämlik och öppen inkludering.

Samtidigt visar inslaget av positiva omdömen bland de intervjuade, om än förhållandevis begränsade, att det finns verksamheter och individer inom staden som lyckats bygga tillit i *en del* lokala sammanhang. Detta tyder på att problemet inte är att det saknas goda exempel, utan att dessa insatser ännu inte omsatts i ett sammanhållet och konsekvent arbetssätt som når ut brett. Det stöd som nämns sker ofta på individuell nivå och är personbundet, snarare än en följd av ett systematiskt angreppssätt. Denna bild förstärks av romska Malmöbor i rapporten från 2024³³, där det lyftes att Malmö stad gör mycket bra saker inom frågan, men det behöver bli mer omfattande.

³⁰ SOU 2016:44

³¹ Mulinari et al (2024)

³² Länsstyrelsen i Stockholm (2024)

³³ Mulinari et al (2024)

Avslutningsvis visar materialet på att det inte enbart är innehållet i Malmö stads arbete som kritiseras, utan dess organisering och ansvarsfördelning. Det saknas, i många intervjuades ögon, en sammanhållen och transparent strategi som skapar reellt inflytande och speglar den romska minoritetens mångfald. Detta stärks delvis av intervjupersoner i rapporten av Malmö stad och Malmö universitet³⁴ från 2024, där det lyfts att ansvarsfördelningen inom stadens organisation är otydlig och att arbetet med romsk inkludering i stor utsträckning är beroende av enskilda medarbetares engagemang snarare än förankrad struktur.

Slutligen tyder detta på att det finns utmaningar som inte *enbart* kan lösas genom förändringar i organisation och styrning, utan som kräver ett mer grundläggande förtroendebyggande arbete, något som även särskilt poängteras i regeringens strategi för romsk inkludering.³⁵

Sammanfattning: Romska Malmöbornas bild av Malmö stads arbete med romsk inkludering

Många romska Malmöbor beskriver en utbredd misstro mot Malmö stads arbete med romsk inkludering, där bristande representation, otillräcklig kommunikation och felprioriteringar i insatser upplevs som särskilt problematiska. Det finns en upplevelse av att arbetet sker utan verklig förankring i hela målgruppen och att viktiga perspektiv och behov inte fångas upp. Samtidigt lyfts exempel på positiva insatser, men dessa är ofta personbundna snarare än resultat av ett samordnat arbetssätt. Sammantaget visar genomlysningen att de utmaningar som identifierats är djupgående och inte enbart kan lösas med organisatoriska förändringar, utan kräver ett långsiktigt och tillitsbyggande arbete.

³⁴ *ibid*

³⁵ Kulturdepartementet (2012). *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032*. Skr. 2011/12:56.

4. Malmö stads organisering och ansvarsfördelning i arbetet med romsk inkludering

I detta kapitel analyseras hur Malmö stads arbete med romsk inkludering är organiserat och styrt. Beskrivningen baseras på intervjupersonernas uppfattningar, dialog på samråd, kompletterat med information från analyserade dokument. I underlagen framträder två områden som särskilt kritiska och i behov av förtydliganden och förändring. Det är:

- Område 1: Förutsättningar för ändamålsenlig styrning och ledning
- Område 2: Tydlighet kring roller och ansvar

Observationer

Område 1: Förutsättningar för styrning och ledning

Område 1 handlar om de strukturella förutsättningarna för att Malmö stad ska kunna styra och leda arbetet med romsk inkludering på ett effektivt sätt. Fyra teman framträder och beskrivs nedan.

Tema 1: Politiskt ansvar matchar inte ansvar på förvaltningsnivå

Malmö stads arbete med romsk inkludering utgår från en särskild handlingsplan, *Handlingsplan för nationella minoriteten romer* (refereras till som "handlingsplanen"), som tas fram och samordnas av RIKC i samverkan med stadens förvaltningar. Handlingsplanen godkänns av kommunstyrelsen och omfattar samtliga förvaltningar inom staden. Vidare så är det Romska rådet också underställt kommunstyrelsen, med ett av kommunalråden som Ordförande i rådet. Rådet koordineras och handläggs dock av RIKC.

RIKC är placerat som en del av Kulturförvaltningen och samordnar stadens arbete med den romska minoriteten, till skillnad från arbetet med övriga nationella minoriteter, som samordnas via stadskontoret.

I intervjuer, inte minst med politiska representanter och med tjänstepersoner på förvaltningsledning och med chefer, lyfts en problematik att samordningsansvaret för arbetet med romsk inkludering ligger inom en fackförvaltning, medan det politiska ansvaret vilar hos kommunstyrelsen. Denna obalans i styrkedjan beskrivs som ineffektiv och som ett hinder för att kunna ge frågan tillräcklig tyngd och för att säkerställa att arbetet prioriteras och följs upp inom hela stadens organisation. Det lyfts särskilt att denna konstruktion gör det svårare att säkerställa att övriga förvaltningar tar ett aktivt och samordnat ansvar i frågan. Det lyfts även att politiska beslut som fattas inte har en matchande förvaltningsorganisation att genomföra besluten.

Vidare ser flera det som problematiskt att romsk inkludering hanteras annorlunda än övriga nationella minoriteter, som samordnas via stadskontoret. Det framhålls att en gemensam struktur hade kunnat stärka likabehandling, samordning och lärande.

Tema 2: Begränsade förutsättningar för övergripande styrning

Flera förvaltningsledningar och andra chefer återkommer också till att RIKC:s uppdrag med att samordna övergripande arbete för hela staden men samtidigt vara organisatoriskt placerade inom Kulturförvaltningen innebär svårigheter att driva styrning gentemot andra förvaltningar. Eftersom samordning i allmänhet och nationella minoriteter i synnerhet annars hanteras av stadskontoret, blir mandatet för RIKC att göra detta otydligt. Flera har påpekat att risken finns att andra förvaltningar uppfattar frågan om att arbeta med romsk inkludering som "någon annans ansvar". Det i sin tur riskerar att försvaga det gemensamma engagemanget och skapa en fragmenterad hantering. En del av de intervjuade pekar därför på att det vore mer logiskt om arbetet låg närmare kommunstyrelsen och stadskontoret eller någon annan samordnande funktion med bredare mandat.

Utöver detta uppfattas återkopplingen från RIKC till andra förvaltningar om vad den romska målgruppen uttrycker olika. Några förvaltningar beskriver att de efterfrågat mer konkret återkoppling, men att den information som ges är för generell eller svepande för att kunna användas i det operativa arbetet, alternativt att återkoppling uteblir. Detta beskrivs som ett hinder för att arbeta behovsstyrt och kunskapsbaserat. Samtidigt finns det också exempel på förvaltningar som upplever att återkopplingen från RIKC har fungerat väl, och att informationen har kunnat användas i utvecklingen av den egna verksamheten. Variationerna i upplevelse tyder på att återkopplingens funktion och genomslag skiljer sig åt mellan olika delar av organisationen.

Tema 3: Handlingsplanens begränsningar som styrinstrument för hela stadens arbete

För närvarande pågår en revidering av handlingsplanen, där RIKC leder processen i dialog med berörda förvaltningar. En del intervjuade tjänstepersoner beskriver att samarbetet med RIKC kring handlingsplanen fungerar och har fungerat väl, och att synpunkter och förslag från deras respektive verksamheter har tagits tillvara över tid. Här beskrivs även hur RIKC bidragit med sina djupgående kunskaper om målgruppen romer. Samtidigt beskrivs den nuvarande handlingsplanen av majoriteten som ett dokument där de flesta konkreta insatser faller på RIKC. Det är aktiviteter de upplever RIKC genomför väl, men att handlingsplanen saknar ett tydliggörande för vad respektive förvaltning ska bidra med och ett tydligt övergripande perspektiv. Detta trots att handlingsplanen är kommunövergripande, uppfattas den av en stor del intervjuade i praktiken inte som ett gemensamt styrverktyg för hela Malmö stads organisation. Avsaknaden av formuleringar om vad varje förvaltning förväntas bidra med leder till att ansvarsfördelningen upplevs som otydlig. Flera efterfrågar tydligare mål, indikatorer och uppföljningsrutiner som kan stödja ansvarstagande och lärande i respektive förvaltning. Några romska malmöbor har också särskilt framhållit att handlingsplanen inte fungerar tillfredsställande som ett verktyg för stadens samlade arbete och att ansvar för den bör ligga på stadskontoret och kopplas till Romska rådets arbete på ett tydligare sätt.

Tema 4: Otillräckliga uppföljning- och kontrollmekanismer

Det organisatoriska uppbygget där ett övergripande strategiskt uppdrag är placerat i en fackförvaltning väcker också frågor om ansvarsfördelning och status i den kommunala hierarkiska

organisationsmodellen. Detta blir särskilt tydligt i relation till handlingsplanen enligt resonemanget ovan.

Ett genomgående tema i många intervjuer är att uppföljning och ansvarsutkrävande i arbetet med romsk inkludering generellt upplevs som svagt. Det framförs att det saknas tydliga mekanismer för att följa upp insatser eller säkerställa att alla förvaltningar tar det ansvar som förväntas av dem. God praxis är att på ett övergripande organisatoriskt plan bygga in mekanismer som följer upp verksamheten och att det inte enbart sker av samma personer eller verksamheter som också ansvarar för att genomföra den. Det riskerar att minska incitamenten för att lyfta de delar av verksamheten som inte når sina mål.

I dagsläget ligger mycket ansvar på RIKC som utöver arbetet med handlingsplanen även ansvarar för att samordna stadens dialog med romska Malmöbor. Det innefattar både samordningen av Romska rådet, genomförandet av öppna samråd och andra forum för delaktighet samt administration och utveckling av stadens övergripande strategi. Flera intervjupersoner menar att denna samlade roll, där RIKC både planerar, samordnar, genomför och följer upp arbetet, riskerar att leda till bristande insyn och uppföljning.

Område 2: Tydlighet kring roller och ansvar

Område 2 handlar om fördelning av roller och ansvar inom Malmö stad för att skapa bästa möjliga förutsättningar för att arbeta med romsk inkludering. Området angränsar till frågor om styrning och ledning, vilket analyseras ovan, och går i flera fall in i varandra. Inom detta område kan fyra teman identifieras.

Tema 1: Fördelar och nackdelar med att kombinera samordnande och operativt arbete organisatoriskt

Den organisatoriska konstruktionen med att samla delar av det såväl operativa arbetet med romsk inkludering med det samordnande och strategiska utvecklingsarbetet innebär såväl fördelar som nackdelar, vilket lyfts av de intervjuade. Såväl från politiskt håll som från tjänstepersoner och romska representanter finns argument både för och emot att samla arbetet i den form som finns idag. Någon tydlig linje eller samsyn saknas och argumentationen växlar mellan vad som är *organisatoriskt och strategiskt riktigt* mot att man bedömer och analyserar utifrån hur man *de facto* upplever att det fungerar idag.

En upplevd fördel är att strategiskt arbete sker i nära kontakt med operativ verksamhet. Det beskrivs som en viktig förutsättning för att fånga upp behov, skapa dialog och vinna förtroende från målgruppen. Flera framhåller att RIKC:s styrka har varit just denna dubbla funktion, särskilt med tanke på att målgruppen ofta har låg tillit till myndigheter. Samtidigt lyfter många att givet att tillit är så låg från flera grupper till verksamheten snarare är ett kvitto på att konstruktionen inte fungerar.

Att arbetet med handlingsplanen för romsk inkludering kräver både strategisk utveckling och operativ närvaro är något som flera lyfter fram. En farhåga som nämns är att ett delat ansvar mellan olika delar

av Malmö stads organisation riskerar att minska planens genomslag i praktiken. Det ses som en styrka att RIKC kan förena kompetens om målgruppens vardag med det övergripande ansvar som följer med samordningsuppdraget.

Samtidigt pekar flera intervjuade, både inom Malmö stads organisation och bland romska Malmöbor, på betydande svårigheter med den nuvarande konstruktionen. När RIKC både samordnar och utför insatser uppstår otydlighet kring roll- och ansvarsfördelning. Det finns också en risk att andra förvaltningar tolkar det som att hela ansvaret för romsk inkludering vilar på RIKC och Kulturförvaltningen. Detta uppges leda till att frågan ges lägre prioritet inom andra delar av stadens organisation, vilket resonerades om ovan.

Flera, men inte alla, romska Malmöbor uttrycker dessutom en oro för att RIKC har för stort inflytande och att transparensen i hur arbetet drivs brister. Av den anledningen bedöms det som särskilt centralt att etablera *separata* uppföljnings- och kontrollmekanismer enligt resonemanget ovan under styrning och ledning.

Det kan konstateras att ska denna typ av sammanhållande verksamhet, som hanterar både operativa och strategiska delar, finnas kvar, lyfter flera att den bör placeras mer centralt i Malmö stads organisation – till exempel inom stadskontoret. En sådan placering skulle kunna tydliggöra mandat och underlätta styrning på tvärs av förvaltningar. Samtidigt framhålls att stadskontoret i nuläget inte driver någon operativ verksamhet, vilket gör att ett helhetsansvar där kan skapa nya svårigheter och utmaningar. Det finns en oro för att distansen till målgruppen då också skulle öka och att viktiga perspektiv inte fångas upp i tid. För flera intervjuade bedöms därför detta inte som en optimal lösning, även om åsikterna går isär.

Sammantaget kan det konstateras att nuvarande struktur är långt ifrån väl fungerande, men att det inte finns något självklart alternativ som inte driver fram andra nackdelar. Det kommer alltså att handla om för Malmö stad att hitta den bästa organisatoriska konstruktionen som säkerställer balansen mellan att å ena sidan samla ett större ansvar under en enhet/verksamhet och å andra sida säkerställa att det inte blir en otillbörlig koncentration på ett sätt som gör att verksamheten inte levereras bästa möjliga resultat.

Tema 2: Begränsad användning av kunskap med bristande fokus på strukturella utmaningar

I intervjuer med romska Malmöbor, tjänstepersoner och forskare framhålls att stadens arbete med romsk inkludering tenderar att fokusera på frågor som inte nödvändigtvis speglar de mest akuta behoven, vilket även beskrevs i föregående kapitel. Det efterlyses ett ökat uppdrag och fokus på grundläggande strukturella utmaningar såsom diskriminering på bostadsmarknaden, ekonomisk utsatthet, bristande skolgång och arbetslöshet. Frågor som beskrivs som centrala hinder för inkludering och delaktighet. Flera intervjupersoner uttrycker att dessa områden inte får tillräckligt utrymme i den kommunala styrningen, vilket uppfattas som ett uttryck för bristande analys och prioritering.

Det lyfts även att det inom kommunen finns omfattande kompetens på dessa områden, inte minst hos RIKC, i Romska rådet och vid verksamheter som IRIS-skolan, men att denna kunskap inte

systematiskt tas tillvara i styrning och planering. Det beskrivs som att det inte är information som saknas, utan snarare en brist på strukturer och ansvarsfördelning för att tillvarata och använda den kunskap som finns. Exempelvis presenterade RIKC och Malmö universitet flertalet rekommendationer kopplat till stadens fortsatta arbete med romsk inkludering³⁶ i en rapport förra året, där flera rekommendationer pekar på att liknande problem identifierats som i denna genomlysning. Exempelvis för att komma till rätta med den låga kunskapsnivån inom Malmö stad, förvaltningarnas ansvar inom frågan, socioekonomiska problem med mera.

Intervjupersoner betonar också att den romska minoritetens livsvillkor skiljer sig från andra nationella minoriteter, bland annat genom mer omfattande ekonomisk utsatthet, långvarig marginalisering och intersektionell diskriminering. Flera anser att detta kräver ett mer samlat grepp och en fördjupad förståelse i den kommunala organisationen, som bör översättas till konkret och samordnad handling mellan olika förvaltningar.

Tema 3: Ojämn förankring och bristande förutsättningar

Flera intervjuade tjänstepersoner och forskare framhåller att det faktum att det idag finns en handlingsplan för romsk inkludering är en förbättring jämfört med tidigare avsaknad av samlat arbete. Men det finns också en bred uppfattning om att det saknas en gemensam förståelse och systematik i hur arbetet ska genomföras inom hela stadens organisation. Det förekommer skillnader i engagemang mellan förvaltningar, vilket gör att arbetet i hög grad vilar på enskilda personer snarare än på stabila strukturer. Det lyfts också att det i praktiken inte finns några konsekvenser för en förvaltning som inte prioriterar arbetet, vilket ytterligare försvagar ansvarstagandet.

RIKC:s begränsade resurser i förhållande till de omfattande förväntningar som uttrycks från politiskt håll, från andra förvaltningar och från målgruppen framhålls i flera intervjuer som ett problem. Det handlar både om ekonomiska resurser och organisatorisk förankring. Många upplever att RIKC förväntas hantera ett brett spektrum av frågor, från strategisk utveckling och samordning till direkta individinsatser, utan att ha motsvarande stöd eller förutsättningar i Malmö stads organisation. Denna obalans beskrivs som ett hinder för ett långsiktigt och hållbart arbete.

Flera intervjuade uttrycker att det är viktigt att tydliggöra gränserna för vad RIKC kan och bör göra, vad som är andra aktörers ansvar och vad som faller utanför det kommunala uppdraget. Detta lyfts som en förutsättning för att skapa realistiska förväntningar och ett mer delat ansvar mellan stadens olika aktörer.

Vid en eventuell justering av organisation, roller, mandat och ansvar blir det därför viktigt att stärka upp och formalisera stadens samordnande arbete mellan förvaltningarna i en tydligare samverkansstruktur.

³⁶ Mulinari et al. (2024)

Tema 4: Organisatorisk placering av RIKC

Malmö stads största och enskilt viktigaste verksamhet när det gäller arbetet med romsk inkludering är utan tvekan RIKC. Enheten, som organisatoriskt tillhör avdelningen för stadsarkivet under Kulturförvaltningen, har ett stort och brett uppdrag enligt resonemangen ovan. Givet det samordnade uppdraget som enheten har så har många intervjupersoner resonerat kring lämpligheten att placera verksamheten under Kulturförvaltningen med Kulturnämnden som politiskt styrande nämnd.

Precis som i andra frågor är det svårt att få en entydig bild och det lyfts såväl fördelar som nackdelar med nuvarande organisatoriska tillhörighet. Dock, en majoritet av de intervjuade, såväl politiker som tjänstepersoner, lyfter olika problem kopplade till denna placering.

Synpunkterna handlar inte om Kulturförvaltningens förmåga att driva verksamhet i sig, utan om huruvida den har rätt organisatoriska och strategiska förutsättningar att bära ett kommunövergripande uppdrag med stark social, rättighetsbaserad och tvärsektoriell karaktär. Flera menar att det nuvarande upplägget bidrar till oklar ansvarsfördelning, svag styrning över förvaltningsgränserna och ett begränsat uppföljningsmandat enligt resonemang i andra stycken av denna rapport.

Utifrån detta framförs att det vore mer ändamålsenligt om verksamheten samlades under stadskontoret eller en annan verksamhet med tydligare övergripande ansvar. Som nämndes under föregående tema är dock en förflyttning till stadskontoret på många sätt ett problematiskt förslag. Verksamheten riskerar att bli lite av "en udda fågel" om den skulle bedriva operativt arbete mot målgrupper eftersom det inte ingår i stadskontorets mandat.

Samtidigt lyfts argument till stöd för den nuvarande placeringen. Några intervjuade påpekar att valet att placera RIKC inom Kulturförvaltningen syftade till att minska avståndet till målgruppen i ett läge av mycket låg tillit till myndigheter. Denna närhet har enligt dem bidragit till att skapa en tryggare och mer tillgänglig miljö, vilket i sin tur varit avgörande för att bygga det förtroende som verksamheten idag har hos många romska Malmöbor. Dessa respondenter varnar för att ett organisatoriskt skifte riskerar att underminera det långsiktiga relationsskapande arbetet.

Det framhålls också att RIKC, trots sin placering i en fackförvaltning, faktiskt arbetar tvärsektoriellt och har en viktig samordnande roll i Malmö stads arbete med romsk inkludering. Verksamheten ses som en brygga till målgruppen och som garant för en kontinuerlig dialog med romska Malmöbor. Vissa tjänstepersoner betonar även att det är viktigt att RIKC:s roll som kommunal enhet görs tydligare, eftersom detta inte alltid är uppenbart för målgruppen.

Ytterligare ett argument som lyfts fram av några, inte minst från politiskt håll, är att placeringen inom Kulturförvaltningen bidrar till kontinuitet och långsiktighet, relativt oberoende av politiska skiften som ger stabilitet åt verksamheten oavsett förändringar i politisk ledning.

Analys och slutsatser kring Malmö stads organisering och ansvarsfördelning

Fyra övergripande slutsatser framträder kopplat till Malmö stads organisering och ansvarsfördelning i arbetet med romsk inkludering. Slutsatserna rör centrala delar i styrkedjan, ansvarsfördelning, och organisatoriska förutsättningar. Tillsammans ger de en samlad bild av nuläget och visar på behov av förändring.

Slutsats 1: Otydlig koppling mellan politiskt ansvar och genomförande

Det finns en otydlig koppling mellan det politiska ansvaret och det operativa genomförandet i Malmö stads arbete med romsk inkludering. Kommunstyrelsen har det formella ansvaret för frågan och är också överordnad Romska rådet, där ett kommunalråd är ordförande. Samtidigt samordnas både rådet och handlingsplanen för romsk inkludering av RIKC, som är organisatoriskt placerat inom Kulturförvaltningen. Detta skapar en struktur som gör det svårt att leda och (politiskt) styra verksamheten och följa upp dess resultat.

Att det finns ett glapp mellan politik och genomförande är således något som behöver hanteras. För att uppnå en mer sammanhållen styrkedja krävs förändringar som minskar, eller helst eliminerar, denna obalans i den hierarkiska organisationsmodell som Malmö stad använder sig av. Det handlar om att kunna säkerställa att politiska beslut kan omsättas i handling och att ansvarsfördelningen är tydlig och funktionell i hela stadens organisation.

Frågan om RIKC:s organisatoriska placering har diskuterats brett och har tydlig koppling till frågan om ändamålsenlig styrning och ledning. Även om flera problem lyfts med att ha ett samordnande uppdrag placerat i en fackförvaltning, har inget alternativ av organisatorisk placering av verksamheten framkommit som tydligt är bättre. En eventuell flytt till en avdelning på stadskontoret eller annan förvaltning skulle i så fall behöva utformas noggrant, så att inte andra utmaningar uppstår, till exempel minskad närhet till målgruppen eller oklarhet kring att ha operativt arbete med målgrupp placerat på stadskontoret.

Slutsats 2: Bristande ansvarsfördelning i det samordnade arbetet

RIKC har en central roll i Malmö stads arbete med romsk inkludering och kombinerar samordnande ansvar med operativ verksamhet. Denna konstruktion beskrivs av flera som både en styrka och en svaghet. Närheten till målgruppen gör det möjligt att fånga upp behov och skapa förtroende, samtidigt som det strategiska arbetet kan bygga på konkreta erfarenheter. Detta ses av många som en viktig tillgång.

Samtidigt framträder också flera utmaningar. När en enhet både samordnar, planerar, genomför och följer upp arbetet finns det risk för otydlig ansvarsfördelning. Det är inte alltid tydligt vad som är RIKC:s uppdrag och vad som är andra förvaltningars ansvar. Många beskriver att detta lett till att romsk inkludering ibland ses som en fråga för just RIKC, snarare än som ett gemensamt ansvar i hela Malmö stads organisation och för alla stadens verksamheter. Det finns också exempel på att arbetet inom vissa förvaltningar blir personberoende och att engagemang varierar mellan olika förvaltningar.

Att det varierar mellan olika förvaltningar kan delvis bero på att frågan är olika relevant beroende på respektive förvaltnings verksamhetsområde, vilket påverkar hur arbetet prioriteras. Det kan dock även tänkas bero på styrningen, vilket i sin tur minskar stabiliteten och kontinuiteten i arbetet över tid.

Detta illustrerar en välkänd paradox i samordningsarbete: när en aktör både ska samordna och själv genomföra stora delar av arbetet finns det en risk att övriga aktörer drar sig undan. Det uttrycks att förväntningarna på RIKC är mycket höga, men att motsvarande ansvar eller kapacitet inte alltid tydliggörs inom övriga delar av kommunen.

Det behövs därför ett mer fördelat och tydligt ansvar mellan stadens olika aktörer. För att skapa långsiktighet, delaktighet och genomslag i arbetet krävs en gemensam förståelse för mål och roller, samt strukturer som förankrar arbetet i hela organisationen.

Slutsats 3: Handlingsplanen har svagt genomslag

Handlingsplanen för romsk inkludering är tänkt att vara ett kommunövergripande styrdokument, men uppfattas av många inte som ett gemensamt verktyg i organisationen. I praktiken ses den snarare som ett dokument för RIKC, med få kopplingar till andra förvaltningars interna styrning. Flera intervjuade beskriver att handlingsplanen fungerar som en verktygslåda för RIKC:s verksamhet, men att den inte har tillräcklig styrkraft eller tydlighet för att användas i hela kommunen. Det blir extra tydligt när enskilda förvaltningar har planer för arbetet som inte är del i handlingsplanen.

Ett återkommande problem är att konkreta insatser inte är tydligt fördelade mellan förvaltningarna. Det saknas formulerade förväntningar om rent konkret vad förvaltningarna ansvarar för att genomföra, vilket gör det svårt att följa upp och utkräva ansvar. Många lyfter också att planen behöver kompletteras med tydligare mål, indikatorer och uppföljningsrutiner för att kunna användas som ett praktiskt stöd i verksamhetsplanering och utveckling.

Avsaknaden av konsekvenser vid uteblivna insatser beskrivs som ytterligare en svaghet. Utan tydlig ansvarsfördelning och utan krav på resultat, minskar planens funktion som styrinstrument. Den får i stället en mer symbolisk roll, vilket gör det svårt att säkerställa att arbetet leder till faktisk förändring.

För att handlingsplanen ska fungera som ett effektivt verktyg krävs att den upplevs som relevant, gemensam och användbar i hela Malmö stads organisation. Det förutsätter både tydligare uppdrag, starkare förankring och mekanismer för uppföljning och lärande.

Slutsats 4: Organisatoriska och resursmässiga begränsningar

Det finns flera organisatoriska och resursmässiga begränsningar som påverkar Malmö stads förmåga att bedriva ett långsiktigt och samordnat arbete med romsk inkludering. RIKC förväntas hantera ett brett uppdrag, från strategisk utveckling och samordning till direkta individinsatser och dialog med målgruppen, men saknar enligt många intervjuade motsvarande resurser och stöd i organisationen.

Flera menar att uppdraget är för stort i relation till enhetens storlek, och att det saknas tillräcklig organisatorisk förankring för att arbetet ska få genomslag. Det gäller både internt, i samverkan med

andra förvaltningar, och externt, i arbetet med målgruppen. Samtidigt lyfts att det inte finns tydliga ramar för vad som faller inom RIKC:s uppdrag och vad som bör ligga hos andra aktörer. Detta skapar otydlighet, höga förväntningar och därmed ett omöjligt uppdrag.

Avsaknaden av stadsövergripande systematiska uppföljningsmekanismer försvårar ytterligare. Utan tydliga strukturer för att följa upp alla genomförda insatser, och utan organisatoriska stödstrukturer för ansvarsfördelning, blir det svårt att säkerställa att arbetet bedrivs effektivt och likvärdigt.

Tillsammans innebär dessa faktorer en risk för att arbetet varken blir hållbart över tid eller uppfattas som legitimt av målgruppen. För att nå bättre resultat behövs inte bara förstärkta resurser, utan också en tydligare och mer genomarbetad organisering.

Sammanfattning: Malmö stads organisering och ansvarsfördelning i arbetet med romsk inkludering

I intervjuer och dokumentation kring Malmö stads arbete med romsk inkludering så framträder betydande utmaningar kopplat till styrning och ledning samt roller och ansvar.

Framför allt framträder en otydlig koppling mellan politiskt ansvar och operativt genomförande. Samordningen sker inom en fackförvaltning medan det politiska ansvaret ligger hos kommunstyrelsen, vilket skapar ett glapp i styrkedjan. Ansvarsfördelningen är också otydlig, där RIKC:s dubbla roll som både samordnare och operativ utförare bl.a. leder till att andra förvaltningar ibland uppfattar romsk inkludering som en fråga främst för RIKC. Vidare har den kommunövergripande handlingsplanen dessutom ett svagt genomslag, delvis på grund av att den saknar konkreta mål och tydliga krav på respektive förvaltning. Slutligen finns organisatoriska och resursmässiga begränsningar som ytterligare försvårar ett effektivt och hållbart arbete med romsk inkludering. Sammantaget pekar slutsatserna på ett behov av tydligare styrning, ansvarsfördelning och organisatoriska anpassningar för att stärka arbetets genomslag.

5. Romska rådets funktion och roll

Detta avsnitt fokuserar på hur Romska rådet uppfattas av olika aktörer. Det belyser vilka styrkor och svagheter som förknippas med rådets funktion, med särskilt fokus på dess symboliska betydelse, dess uppdrag och sammansättning, representativitet, och hur dess arbetsformer fungerar i praktiken.

Utgångspunkten är intervjupersonernas beskrivningar, kompletterat med information från dokument och annan insamlad data. Ansvarsfördelning och styrningsfrågor kopplat till Romska rådet analyseras i föregående kapitel som en del av helheten kring Malmö stads arbete med romsk inkludering.

Observationer

Romska rådet är ett dialogforum kopplat till kommunstyrelsen som sammanträder minst fyra gånger per år. Det inrättades 2018 och fick ett uppdaterat reglemente som började gälla från januari 2023. Rådets administreras och samordnas av RIKC. Rådet består av både politiska och romska ledamöter, där de romska representanterna ska vara i majoritet.

Betydelsen av Romska rådet som en del av Malmö stads arbete

Romska rådet upplevs av flera intervjupersoner som en symboliskt viktig del i stadens arbete för romsk inkludering eftersom det markerar ett erkännande och skapar en formell arena för dialog mellan politiska representanter i Malmö stad och romska grupper. Därmed blir det en struktur som kan synliggöra romska frågor och som formellt ger möjlighet till inflytande i kommunens beslutsprocesser. Vidare är rådet också ett viktigt steg i att uppfylla lagens intentioner om inflytande och delaktighet för nationella minoriteter.

Samtidigt lyfts av flera att rådets funktion i praktiken är begränsad och att det saknas en tydlig koppling till beslut och konkreta förändringar. Det finns också olika uppfattningar om hur mycket rådet faktiskt påverkar den kommunala styrningen och vilka frågor som når rådet för dialog.

Utöver detta framhålls att rådet spelar en roll i att bygga och upprätthålla förtroende mellan romska grupper och Malmö stad, särskilt med tanke på historiskt låg tillit till myndigheter. En eventuell nedläggning av Romska rådets verksamhet skulle sannolikt ha negativa konsekvenser för hela det fortsatta arbetet som Malmö stad bedriver kopplat till romsk inkludering, enligt flera intervjuade.

Uppdrag och reglemente

Romska rådets uppdrag regleras i ett särskilt reglemente som fastställts av kommunfullmäktige. Enligt reglementet ska rådet behandla övergripande frågor som rör romska Malmöbornas livsvillkor inom områden som utbildning, språk, arbetsmarknad, kultur och sociala rättigheter.

Reglementet reviderades senast 2023 i syfte att anpassas till förändringar i minoritetslagstiftningen. Bland annat ändrades rådets formella benämning från "samråds-, informations- och remissorgan" till "dialogforum". Denna förändring har av flera intervjupersoner, både romska representanter och representanter från Malmö stad (politiker och tjänstepersoner) uppfattats som en försämring som signalerar ett försvagat mandat. Inte minst borttagandet av rådets funktion som remissinstans upplevs

som allvarligt. Malmö stad har två liknande råd, funktionshinderrådet och pensionärsrådet, som båda i sina reglementen fortsatt anges som remissorgan på Malmö stads hemsida.

Trots att rådet har ett reglemente uttrycker flera intervjupersoner, såväl romska representanter som tjänstepersoner, att rådets uppdrag och mandat är oklart i praktiken. Framför allt saknas en tydlig koppling mellan rådets verksamhet och kommunens beslutsfattande. Det beskrivs att rådet inte har någon formell plats i berednings- eller beslutsprocesser, vilket gör det svårt att se hur dialogen i rådet påverkar den faktiska styrningen. Vissa tjänstepersoner beskriver också att rådet inte är brett förankrat i staden, och att kunskapen om dess roll är låg. Intervjupersoner ger dessutom olika bilder av vad de uppfattar som rådets uppdrag, vilket ytterligare understryker otydligheten.

En återkommande synpunkt från flera intervjupersoner är att det saknas arbetsbeskrivningar eller uttalade förväntningar på de enskilda ledamöterna. Detta gäller både romska och politiska representanter. Avsaknaden försvårar ansvarstagande och gör det otydligt vad deltagande i rådet faktiskt innebär. Det nämns även att uppföljningen av rådets arbete, inklusive den årliga rapporteringen, inte är känd i organisationen och sällan används som underlag för vidare beslut eller utvecklingsinsatser.

Sammantaget visar intervjuerna att även om rådets uppdrag är formulerat i reglementet, finns det ett glapp mellan den formella beskrivningen och hur uppdraget förstås och används i praktiken. Det finns alltså behov av att förtydliga uppdraget, förstärka mandatet och säkerställa medvetenhet bland deltagarna om rådets funktion och syfte.

Sammansättning och representativitet

Rådet består av både politiska och romska representanter, med krav på att de romska ledamöterna alltid ska vara i majoritet. Samtliga politiska partier som är representerade i kommunfullmäktige har rätt att utse en ledamot och en ersättare. Ordförandeskapet tillfaller en av dessa politiskt utsedda ledamöter. Den romska sidan utser vice ordförande, samt övriga romska ledamöter och ersättare. Tillsättningsprocessen för de romska representanterna ska samordnas av RIKC. Mandatperioden är fyra år och börjar den 1 januari efter ett ordinarie valår.

För att delta i rådet som romsk representant krävs att man är folkbokförd i Malmö och nominerad av en romsk förening som uppfyller Malmö stads kriterier för demokratiskt uppbyggda organisationer. Varje förening får utse en ordinarie ledamot och en ersättare. Föreningarna informeras av RIKC, och intresserade individer inom föreningar kan själva anmäla sitt intresse.

Flera intervjupersoner uttrycker att denna modell skapat kontinuitet i arbetet, men också lett till begränsningar. En vanlig synpunkt är att rådets nuvarande sammansättning inte speglar den romska gruppens mångfald i Malmö. Framför allt nämns att vissa undergrupper, yngre personer och icke-föreningsaktiva romer saknas. Även könsrepresentationen har ifrågasatts, där kvinnor är underrepresenterade.

Urvalsprocessen har också kritiserats för att vara otydlig. Intervjupersoner från både stadens organisation och romska grupper har pekat på att det saknas tydliga kriterier för hur man säkerställer

bred och demokratisk representation. Intervjupersoner på RIKC framhåller i intervjuer att urvalsprocessen följt de kriterier som anges i reglementet och hur man arbetat aktivt för att nå ut brett till romska föreningar. Utifrån det reglemente som finns är det svårt att peka på konkreta åtgärder som RIKC borde gjort annorlunda vid rekryteringen av ledamöter. Det framhålls att ansvaret för förändringar i dessa rutiner och reglementet ligger på stadens politiska nivå.

Sammantaget finns önskemål om att utveckla ett mer inkluderande och transparent system, men det framkommer få konkreta förslag i intervjuerna. Flera aktörer framhåller att detta är en svår fråga, särskilt med tanke på den romska minoritetens interna mångfald och tidigare konflikter. En återkommande synpunkt från både romer, tjänstepersoner och politiker är att föreningskravet skapar begränsningar då många romer är inte organiserade i föreningar och kan därmed inte delta. Flera föreslår att även enskilda personer borde kunna väljas in, och att ett tydligare system med förankrade kriterier bör införas. Förslag lyfts om att ta hänsyn till kön, ålder, nationell bakgrund och språkliga förutsättningar vid nominering, för att bättre spegla gruppens sammansättning.

Överlag framstår sammansättningen i rådet som ett område med behov av vidareutveckling för att stärka representativiteten. Det finns stöd för att modellen bör ses över i syfte att säkerställa att fler röster inom den romska gruppen ges utrymme. Samtidigt betonar flera intervjupersoner att organisatoriska förändringar inte ensamt räcker, utan att ökad transparens, tydlig rollfördelning och relationsbyggande insatser också krävs för att stärka rådets legitimitet.

Arbets- och mötesformer

Rådet ska enligt reglementet sammanträda minst fyra gånger per år, vilket också verkar ha skett de senaste åren fram till dess att arbetet pausades av kommunstyrelsen. Intervjuerna lyfter fram att arbets- och mötesformerna för rådet i många fall inte fungerar på ett bra sätt, vilka kan sammanfattas under fyra olika perspektiv.

Förutsättningar för deltagande

Flera intervjupersoner beskriver att det saknas en tillräcklig introduktion till nya ledamöter, både från den romska gruppen och från den politiska sidan. Ledamöterna får inte tillräcklig information och förståelse om rådets uppdrag, roll i den kommunala styrningen och vilka förväntningar som finns på de enskilda ledamöterna. Detta beskrivs som en möjlig orsak till att det finns olika tolkningar bland deltagarna om vad rådets syfte är.

Utöver behovet av en bättre inledande introduktion betonar flera intervjupersoner vikten av ett kontinuerligt stöd för rådets ledamöter. Flera romska representanter saknar tidigare erfarenhet av kommunal styrning och uttrycker osäkerhet kring hur de kan påverka inom ramen för rådets arbete. Det efterfrågas mer löpande information och utbildningsinsatser som stärker deltagarnas förståelse för kommunens organisation, beslutsprocesser och vilka vägar som finns för påverkan. Även politiska ledamöter lyfter att de inte alltid får det stöd som behövs för att kunna bidra aktivt i diskussionerna. Detta påverkar möjligheten till ett meningsfullt deltagande för alla parter.

En annan aspekt som lyfts är språkbarriärer under mötena. Det har funnits tillfällen där deltagare inte fullt ut kunnat följa eller delta i diskussioner. Detta har enligt intervjuer bidragit till att minska delaktigheten och skapat en upplevelse av exkludering.

Mötesstruktur och arbetsformer

Flera intervjupersoner, både romska representanter, tjänstepersoner och politiker, upplever att mötena i rådet ofta saknar tydlig mötesdesign. Detta lyfts särskilt av romska ledamöter som efterlyser bättre förutsättningar för dialog och samarbete. Det beskrivs att dagordningar inte alltid är logiska eller kopplade till rådets uppdrag, och att syftet med mötena inte alltid är klart för deltagarna. Detta leder till att diskussionerna riskerar att bli otydliga eller att olika deltagare pratar förbi varandra. I vissa fall har möten upplevts som konfliktfyllda och spända, med en arbetsmiljö som inte alltid varit trygg.

Kommunikation och återkoppling

En återkommande synpunkt är att det saknas tydliga rutiner för hur romska representanter i rådet ska ”få inspel” från de som de representerar, alltså de romska föreningarna i Malmö. Det finns heller inga strukturer för hur information från rådet ska spridas vidare tillbaka till föreningar eller andra delar av den romska befolkningen. För de politiska ledamöterna saknas det också tydliga strukturer för hur de ska rapportera från diskussionerna i rådet in i det ”politiska systemet”. Vidare uttrycker många att det saknas återkoppling från Malmö stad kring hur de frågor som lyfts i rådet tas om hand. Detta har skapat en upplevelse av att rådet inte har något faktiskt inflytande och upplevs isolerat, vilket i sin tur påverkar motivationen att delta.

Självständighet och förankring

Flera intervjupersoner, dock inte alla, menar att rådets självständighet har påverkats negativt av några enskilda tjänstepersoners agerande. Det beskrivs att agendor kan styras av RIKC, och att det hålls förmöten där deltagare påverkas i förväg kring vad de ska säga. Detta har tolkats som ett sätt att kontrollera rådets innehåll och riktning, snarare än att främja en fri dialog.

Visare så lyfter flera aktörer att Romska rådet inte bör ses som en ersättning för öppna samråd, utan som ett komplement. Rådet har en viktig funktion men når inte alla grupper, särskilt inte dem som står utanför föreningslivet. Delar av målgruppen föredrar öppna samråd, medan andra föredrar dialogformen i rådet. För att stärka delaktigheten i staden krävs därför att det finns parallella forum för bredare dialog där romer får möjlighet till påverkan i olika forum.

Analys och slutsatser kring Romska rådets roll och funktion

Tre övergripande slutsatser framträder i analysen av Romska rådets roll och funktion. Dessa gäller rådets betydelse och ambition, hur arbetet fungerar i praktiken idag, samt de grundförutsättningar som krävs för att ett råd av detta slag ska kunna fungera och uppnå sitt syfte.

Slutsats 1: Romska rådet fyller en viktig symbolisk och strukturell funktion

Romska rådet fyller en viktig funktion i Malmö stads arbete med romsk inkludering. Det utgör en formell struktur för dialog mellan kommunen och den romska befolkningen, och har därmed ett starkt symbolvärde. Rådet signalerar erkännande, delaktighet och en vilja att följa minoritetslagstiftningens

krav på samråd. Flera intervjupersoner, både romska representanter och företrädare från staden, beskriver att rådets existens i sig är ett steg framåt i att skapa förtroende och visa respekt för den romska minoriteten som en erkänd grupp i samhället.

Utöver den symboliska betydelsen lyfts att Romska rådet har potential att fungera som en viktig plattform för att lyfta romska Malmöbors perspektiv i frågor som rör deras livsvillkor. Det kan bidra till ökad kunskap i kommunen, förbättra förutsättningarna för rättighetsbaserat arbete och skapa strukturer för påverkan och delaktighet. Flera intervjuer pekar också på att rådet varit en arena för lärande och relationsbyggande, särskilt i mötet mellan romska företrädare och politiker.

Slutsats 2: Bristande mandat, representation och arbetsformer försvårar rådets genomslag

Romska rådets begränsade genomslag kan förstås som en följd av flera samverkande svagheter: ett otydligt/ej förankrat mandat, bristande representativitet och svaga arbetsformer. Tillsammans skapar dessa förhållanden en struktur som i praktiken har svårt att uppfylla sitt uppdrag.

Ett centralt problem är otydligheten kring rådets roll i Malmö stad. Reglementet anger att rådet ska behandla frågor som rör romska Malmöbors livsvillkor, men det saknas tydliga processer för hur rådets *synpunkter* tas vidare i beslut. Den senaste reglementsändringen där rådets roll som remissinstans togs bort har uppfattats som en nedgradering och har därmed ytterligare försvagat rådets mandat.

Samtidigt framstår rådets sammansättning som ett annat grundproblem. Den föreningsbaserade urvalsmodellen har skapat organisatorisk stabilitet men har också inneburit att vissa grupper utesluts och inte finns representerade. Det är dock inte enkelt att hitta bra alternativ till det nuvarande systemet, även om inspiration kanske kan hämtas från andra städer. Utöver detta syns brister i rådets arbetsformer. Många deltagare har inte fått en ordentlig introduktion till uppdraget, vilket gör att det finns skilda tolkningar av vad deltagandet innebär. Möten beskrivs som otydliga och ibland konfliktfyllda, och språkbarriärer har minskat möjligheten till meningsfull delaktighet. Flera intervjupersoner menar också att rådet är alltför styrt av tjänstepersoner.

Som helhet innebär detta att Romska rådet idag inte fungerar som önskat. Det finns en vilja och en formell struktur, men kopplingen mellan ambitioner och faktisk funktion är svag. Om rådet ska kunna fylla sin tänkta roll behöver dessa grundläggande aspekter adresseras.

Slutsats 3: Romska rådet har inte rätt förutsättningar för att lyckas

Trots en viktig symbolisk funktion saknar Romska rådet idag de grundläggande förutsättningarna för att kunna fungera som ett verkligt inflytandeforum med genomslag. Mot bakgrund av dessa brister framstår det som väntat att rådet inte fungerar enligt intention, som konstaterades ovan under slutsats 2. Det finns brister i organisatoriskt stöd, som introduktion, tolkning och mötesstruktur, vilket försvårar meningsfullt deltagande. Deltagare saknar ofta kunskap om rådets uppdrag, och det finns inga tydliga processer för hur frågor ska föras vidare in i den kommunala organisationen.

Vidare verkar resurserna för att driva och processleda rådet på ett effektivt sätt vara otillräckliga för att bygga upp de processer som krävs för att skapa jämlika villkor för deltagande. Förtroendet för rådet är

också svagt, både internt i staden och bland delar av den romska befolkningen. Tidigare konflikter, bristande transparens i urval, och upplevd maktkoncentration har bidragit till detta.

Ett förändringsarbete behöver därför ta sin utgångspunkt i att säkerställa att de nödvändiga förutsättningarna kommer på plats. Det arbetet måste ske i nära och förtroendefull dialog med den romska befolkningen under en längre tidsperiod. Utifrån den dialogen behöver ett reformerat Romskt råd formas med nytt reglemente, ny sammansättning och rekryteringsprocess, tydligt förankrad uppdrag, tydliga roller och inte minst nödvändiga resurser att processleda arbetet framåt. Därigenom kan även förtroendet för rådet återupprättas. Rekommendationer kring detta presenteras i kommande kapitel.

Sammanfattning: Romska rådets funktion och roll

Romska rådet har en viktig symbolisk funktion som en formell arena för dialog mellan Malmö stad och romska grupper. Det ses som ett uttryck för erkännande och delaktighet, med potential att stärka förtroendet och skapa inflytande.

Samtidigt visar observationer och intervjuer att rådet i sin nuvarande form har begränsat genomslag. Otydligt mandat, bristande representativitet och svaga arbetsformer gör att rådet har svårt att uppfylla sitt uppdrag.

Slutligen framkommer att de grundläggande förutsättningarna för ett välfungerande råd i dagsläget saknas. Det gäller både organisatoriska resurser och förtroende från berörda aktörer. Ett framtida arbete behöver därför fokusera på att bygga upp dessa förutsättningar i nära dialog med den romska befolkningen.

6. Slutsatser och rekommendationer

Detta avslutande kapitel sammanfattar slutsatserna som dragits i genomlysningen genom att presentera sammanfattande styrkor och svagheter i hur arbetet är organiserat, förankrat och följs upp. Syftet är inte att värdera enskilda insatser i detalj, utan att peka på övergripande mönster som har betydelse för arbetets genomslag, legitimitet och hållbarhet över tid.

Utifrån detta läggs också ett antal rekommendationer fram för hur arbetet kan utvecklas. Dessa rör både den övergripande organisationsstrukturen, Romska rådets funktion och formerna för styrning, uppföljning och förankring inom stadens olika delar. Rekommendationerna syftar till att stärka såväl det romska inflytandet som kommunens egen förmåga till ledning, lärande och långsiktig utveckling.

6.1 Sammanfattande styrkor

Styrka 1: Uttalad politisk ambition att arbeta med romsk inkludering

Malmö stad har under lång tid uttryckt en vilja att förbättra villkoren för romska Malmöbor. Detta har manifesterats genom politiska beslut, riktlinjer och formella strukturer såsom till exempel etablerandet av Romska rådet och RIKC som en samlad enhet att arbeta med romsk inkludering. I kommunens strategi för arbetet med nationella minoriteter lyfts romsk inkludering särskilt fram, och det anges att staden ska arbeta för inflytande, delaktighet och jämlika livsvillkor.

Flera intervjupersoner beskriver att det finns en stark vilja hos vissa politiker att göra skillnad, och att Malmö stad i jämförelse med många andra kommuner har gått längre i att försöka etablera forum för samråd och inkludering. Den långsiktiga ambitionen att ha ett särskilt råd, trots svårigheter, ses av flera som ett uttryck för detta.

Samtidigt finns också kritiska röster kring hur stark denna vilja är i praktiken och om den är tillräckligt brett förankrad politiskt. Trots det utgör den uttalade ambitionen en viktig grund att bygga vidare på i det fortsatta arbetet.

Styrka 2: Långsiktigt synsätt

En tydlig styrka i Malmö stads arbete med romsk inkludering är att det inte längre bedrivs som ett tidsbegränsat projekt, utan har integrerats i stadens ordinarie organisation. Det innebär att arbetet fått en mer permanent struktur, vilket skapar bättre förutsättningar för kontinuitet, tillitsbyggande och förankring över tid.

Exempelvis är ansvaret för samordning och stöd till romska Malmöbor placerat inom en fast enhet i organisationen (RIKC), och det finns särskilt avsatta resurser för arbetet. Flera intervjupersoner beskriver att detta skapat en stabil grund som möjliggör mer långsiktig planering och relationsbyggande med målgruppen.

Denna långsiktighet ses också som ett viktigt steg bort från tidigare projektlogik som ofta präglades av kortsiktiga mål och bristande kontinuitet. Samtidigt lyfts det i intervjuer att den organisatoriska förankringen behöver stärkas ytterligare, särskilt när det gäller förankring på ledningsnivå och i andra delar av stadens organisation. Trots detta bedöms den mer permanenta strukturen som en styrka och en viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet.

Styrka 3: Tillgänglig verksamhet med samlad kompetens

Malmö stad har byggt upp en verksamhet som kombinerar praktiskt stöd med fördjupad målgruppskännedom. Medborgarkontoret erbjuder sedan lång tid tillbaka stöd till romska Malmöbor i kontakt med myndigheter och andra samhällsfunktioner. Kontoret har personal med relevanta språkkunskaper och bedöms av flera intervjupersoner som en viktig länk mellan kommunen och målgruppen.

Samtidigt finns inom verksamheten en samlad kompetens om romsk inkludering, språk och kultur. Detta gör funktionen till en viktig resurs för andra delar av staden, både i direktkontakter med invånare och som stöd till kollegor i andra förvaltningar. Kombinationen av tillgänglighet, praktiskt stöd och kunskap om målgruppen lyfts som en särskild styrka i det romska inkluderingsarbetet.

Styrka 4: Flera vägar för dialog med romska grupper

Malmö stad har visat en vilja att erbjuda olika former av dialog med romska Malmöbor. Förutom Romska rådet har staden vid flera tillfällen arrangerat öppna samrådsmöten. Dessa har syftat till att nå personer som inte är engagerade i föreningslivet och därmed inte representerade i rådet. Detta samlat bidrar till att uppfylla ambitionerna i den nationella minoritetslagstiftningen om samråd, även om inte alla i målgruppen nås.

Flera intervjupersoner framhåller att detta är ett viktigt komplement, särskilt i ljuset av den romska gruppens mångfald. Genom att kombinera olika dialogformer skapas bättre förutsättningar för bredare delaktighet.

Styrka 5: Kompetenser och resurser finns på förvaltningar

En styrka i Malmö stads arbete är att det inom samtliga förvaltningar finns utsedda kontaktpersoner med ansvar för frågor som rör minoriteter och mänskliga rättigheter, inklusive romsk inkludering. Detta bidrar till att arbetet inte enbart vilar på en central funktion som RIKC, utan också förankras i flera delar av organisationen.

Genom att det finns personer på olika nivåer med tydliga uppdrag skapas bättre möjligheter till samordning, lokalt anpassade arbetssätt och förvaltningarnas delaktighet i arbetet. Flera intervjupersoner beskriver detta som en grundförutsättning för att integrera romsk inkludering i ordinarie verksamhet. Samtidigt påpekas att dessa kontaktpersoner ibland riskerar att stå ganska ensamma i sitt uppdrag, vilket kan försvåra genomslaget. Trots detta ger konstruktionen ett viktigt stöd för att sprida ansvar och kunskap i organisationen.

6.2 Sammanfattande svagheter

Svaghet 1: Brister i styrning och otydliga ansvarsförhållanden

En genomgående svaghet är att det saknas en tydlig och sammanhängande styrning. Det finns i flera fall inte någon fungerande kedja mellan politiska beslut, strategisk ledning och operativt genomförande (och även uppföljning vilket diskuteras nedan). Detta påverkar både möjligheten till samordning och resultat i praktiken.

Handlingsplanen för romsk inkludering har inte fått genomslag i stadens organisation. Flera intervjupersoner vittnar om att den är okänd eller inte används som styrdokument i den löpande verksamheten. Planen har inte varit vägledande för prioriteringar, resurstilldelning eller uppföljning.

Samtidigt är ansvarsfördelningen mellan olika delar av staden otydlig. Exempelvis är det oklart vilket mandat RIKC har att samordna arbetet över förvaltningsgränser, och flera förvaltningar uppger att de saknar tydliga uppdrag eller instruktioner. Det finns också exempel på att personer inom förvaltningar förväntas driva frågorna utan tillräckligt stöd eller koppling till övergripande mål.

Flera intervjupersoner, både inom förvaltningarna och från målgruppen, uttrycker att det saknas ett tydligt politiskt ägarskap. Det upplevs som oklart var ansvaret ligger för att följa upp arbetet, säkerställa att rätt resurser finns och att frågor om romsk inkludering integreras i stadens ordinarie styrning.

Svaghet 2: Behov av systematik, uppföljning och kontrollmekanismer

Flera delar av arbetet saknar tydlig uppföljning och återkoppling. Exempelvis används inte handlingsplanen som ett gemensamt styrverktyg i stadens organisation. Den har låg förankring, inga tydliga indikatorer och saknar systematik för uppföljning.

Det finns även brister i återkoppling till Romska rådet. Flera deltagare uppger att det är oklart hur deras synpunkter tas om hand och om de leder till förändring. Detta skapar en känsla av bristande påverkan och minskar motivationen att delta.

Ett särskilt dilemma gäller att samma funktion, RIKC, ansvarar för såväl genomförande som samordning och även uppföljning av arbetet med romsk inkludering. När den som planerar och genomför också ska utvärdera arbetet, riskerar kritiska brister att förbises. Avsaknaden av inbyggda kontrollmekanismer i organisationen gör det svårt att följa upp mål, styra resurser eller bygga förtroende hos målgruppen. Detta gäller särskilt för de delar där den politiska styrningen utgår från kommunstyrelsen, men där verksamheten är organisatoriskt placerad på Kulturförvaltningen.

Svaghet 3: Begränsad delaktighet och bristande representation

Övergripande så framträder en samlad bild att staden inte har lyckats skapa tillräckligt bred delaktighet eller representation från den romska gruppen. Trots flera initiativ upplever många att endast vissa röster får inflytande, medan andra står utanför.

Romska rådets nuvarande urvalsmodell är föreningsbaserad, vilket utesluter romer som inte är aktiva i föreningslivet eller lyfter fram att många romer inte organiserar sig i traditionell föreningsform. Det framkommer i flera intervjuer att detta är ett hinder för bred representation. Vissa grupper, såsom yngre romer, kvinnor och vissa nationella undergrupper, är underrepresenterade eller helt frånvarande i rådets arbete. Det beskrivs också att det saknas strukturer för hur ledamöterna ska fånga upp och föra vidare perspektiv från den grupp de förväntas representera.

Det finns också brister i kommunikationen med målgruppen. Information om insatser, samråd och återkoppling når inte alltid fram, eller upplevs som otillgänglig. Informationen är inte heller anpassad för målgruppen. Flera romska intervjupersoner lyfter att detta skapar misstro. När det inte finns tydliga vägar till inflytande eller återkoppling på frågor som lyfts, uppstår en upplevelse av att vissa redan givna aktörer alltid blir lyssnade på, medan andra aldrig får möjlighet att komma till tals. Det påverkar både legitimiteten i arbetet och viljan att delta.

Begränsat deltagande från romska grupper tolkas ibland som ett uttryck för ointresse eller passivitet. Intervjuerna tyder dock snarare på att detta kan bero på bristande information eller att information inte når ut till målgruppen på ett effektivt sätt. En annan anledning är brist på tillit och förtroende.

Svaghet 4: Outnyttjad potential i befintliga strukturer och arbetsformer

Det finns kompetens och resurser i Malmö stads organisation för att arbeta med romsk inkludering, men dessa nyttjas inte fullt ut. Istället präglas delar av arbetet av otydliga processer och arbetsformer som begränsar genomslaget.

Romska rådets arbetsformer är ett tydligt exempel. Intervjuer visar att mötena inte uppfyller sina mål. Det kan förklaras med att det saknas enhetlig tillräcklig introduktion för nya ledamöter och att det finns dåliga förutsättningar för dialog, inklusive språkbarriärer och okunskap om kommunala strukturer. Vidare uppger flera att det är oklart hur frågor ska lyftas in eller hur synpunkter ska föras vidare, både inom kommunen och tillbaka till den romska befolkningen. Det saknas även strukturer för återkoppling från Malmö stad, vilket skapar en upplevelse av att rådet inte har reellt inflytande.

Utöver detta beskrivs att arbetet i vissa fall fokuserar på fel saker. En stor del av romska intervjupersoner uttrycker att Malmö stads arbete med romsk inkludering upplevs prioritera formella strukturer och kulturinsatser, snarare än att angripa de grundläggande strukturella problemen som många romer i Malmö står inför. Det handlar om arbetslöshet, diskriminering på arbets- och bostadsmarknaden, ekonomisk utsatthet och bristande framtidstro. Flera menar att majoriteten av romer fortfarande lever i utanförskap, och att det saknas kommunala insatser som faktiskt förändrar denna situation.

Svaghet 5: Koncentration i ansvar och inflytande

Nuvarande struktur, där en stor del av arbetet kanaliseras genom en central funktion, uppges skapa ett beroende av specifika relationer och kontaktvägar. Det innebär att vägen in till staden för målgruppen i praktiken riskerar att bli personbunden, snarare än rättighetsbaserad och systematiskt tillgänglig.

Trots att många lyfter den starka kompetens och det engagemang som finns i nyckelfunktioner, beskrivs arbetet som sårbart. Den begränsade ansvarsfördelningen hindrar också ett bredare ägarskap i organisationen och kan försvåra ett mer långsiktigt, förankrat och hållbart inkluderingsarbete. En viktig strategi framåt är därför att bredda ägandeskapet och ansvaret för frågan.

6.3 Mål och principer för arbetet framåt

För att stärka Malmö stads arbete med romsk inkludering och möta de utmaningar som identifierats i denna rapport, behövs ett tydligt ramverk som kan vägleda det fortsatta arbetet. I detta avsnitt presenteras sex övergripande mål och principer som bör ligga till grund för stadens framtida inriktning. Dessa utgör en grund för de rekommendationer som lämnas i nästa del.

1. Fokusera på reellt inflytande och bredare inkludering av romer

Det fortsatta arbetet ska syfta till att romer i Malmö ges möjlighet att delta i och påverka frågor som direkt berör dem. Inte enbart i specifika insatser, utan inom bredare områden som de själva anser viktiga. Inflytandet ska upplevas och vara verkligt, inte symboliskt. En del i detta är att utveckla Romska rådets funktion så att det får ökad relevans och genomslagskraft.

2. Förstärkt tillit mellan Malmö stad och romska grupper

Tillit är en förutsättning för delaktighet. Målet bör vara att skapa långsiktiga förutsättningar för ökat förtroende mellan kommunen och romska Malmöbor. Detta kräver strukturer som är tydliga, förutsägbara och rättighetsbaserade, samt att fler röster inom den romska minoriteten ges utrymme.

3. Förbättrad styrning och ledning

Ett tydligare ramverk behövs för att möjliggöra samordnat ledarskap i arbetet med romsk inkludering som adresserar de identifierade svagheter kopplade till styrning och ledning i denna genomlysning.

4. Tydligare ansvarsfördelning och stärkt uppföljning

Det krävs en tydligare rollfördelning mellan stadskontoret och fackförvaltningarna, inte minst Kulturförvaltningen. Nuvarande struktur skapar osäkerhet kring vem som ansvarar för vad. Samtidigt behöver system för uppföljning och återkoppling utvecklas för att möjliggöra lärande och överblick över resultat.

5. Stärkt intern samverkan kring minoritetsfrågor

Målet är att det romska inkluderingsarbetet bättre integreras i stadens bredare arbete med nationella minoriteter. Ett mer likvärdigt arbetssätt stärker också intern legitimitet. Detta utan att tappa erkännandet av de speciella förutsättningar som råder kopplat till arbetet med just romska minoritetsfrågor.

6. Realistisk utveckling med utgångspunkt i befintliga styrkor

Förändringar bör bygga vidare på de strukturer som fungerar, snarare än att starta om. Förändringar i

organisation, mandat, processer och ansvar bör fokusera på att åtgärda identifierade svagheter utan att försvaga det som redan fungerar väl. Detta skapar bättre förutsättningar för långsiktig hållbarhet och systematisk utveckling.

6.4 Rekommendationer

Nedan presenteras tre rekommendationer för det fortsatta arbetet utifrån utvärderarnas samlade bedömning. Rekommendationerna tar sin utgångspunkt i de mål och principer som beskrivs ovan, och är utformade för att adressera de svagheter som identifierats i genomlysningen. De är avgränsade till det som ryms inom uppdragets mandat, och syftar till att skapa en tydligare organisation, stärka samordningen och säkerställa ett långsiktigt och rättighetsbaserat arbete med utgångspunkt i den lagstiftning och de styrdokument som finns.

Rekommendation 1: Samla delar av det samordnande arbetet med romsk inkludering, inklusive uppföljning på stadskontoret.

Vad det innebär:

Tre delar av det samordnande arbetet föreslås överföras till stadskontoret. Syftet är att samla strategiska funktioner på en plats som har ett övergripande ansvar för styrning och samordning inom Malmö stad. De tre delar som föreslås flyttas är:

- Romska rådets arbete och koordinering
- Framtagande och uppföljning av handlingsplanen
- Uppföljning och utvärdering generellt: Det övergripande ansvaret för att följa upp och utvärdera arbetet med romsk inkludering i förvaltningarna föreslås samlas på stadskontoret.

Varför och förväntade resultat:

En flytt av delar av det samordnande arbetet till stadskontoret kan tydliggöra styrkedjan mellan politiskt ansvar och förvaltningsmässigt genomförande och därmed stärka förutsättningarna för styrning och ge en tydligare koppling mellan beslut och genomförande. Genom att placera delar av ansvaret för samordning och uppföljning på stadskontoret kan arbetet ges ökad tyngd och legitimitet och också en mer jämlik hantering av stadens arbete med nationella minoriteter.

Flytten kan dessutom bidra till att minska det personberoende som idag präglar arbetet. Med stadskontoret som ansvarig part blir det lättare att säkerställa samordning mellan förvaltningar, och tydligare ansvarsfördelning. Det skapar också bättre förutsättningar för att följa upp, lära av och vidareutveckla arbetet.

Vad som krävs:

För att förändringen ska leda till förbättrad styrning och inte riskera ökad distans till målgruppen krävs att stadskontoret tillförs *rätt kompetens, tillräckliga resurser* och att uppdraget *tydligt prioriteras*.

Det innebär att verksamheten behöver förstärkas med kompetens inom romsk inkludering till exempel inom interkulturell kompetens kring romers förutsättningar och erfarenhet av dialogarbete. Det krävs också ett tydligt mandat att samordna framtagande och uppföljning av handlingsplanen, följa upp fackförvaltningarnas arbete och utveckla Romska rådets funktion.

Vidare behövs resurser för att bygga upp strukturer för systematisk rapportering, kunskapsdelning och återkoppling. Om dessa förutsättningar säkerställs finns potential att skapa en samordningsfunktion som bidrar tydligt till bredare inkludering och stärkt tillit.

Rekommendation 2: Reformera och förnya Romska rådet i samråd med den romska befolkningen, inför nästa mandatperiod.

Vad det innebär:

Ett omtag och en reformering av Romska rådet föreslås inför kommande mandatperiod. Förändringen måste ske i nära dialog med romska Malmöbor i en tydligt facilitativ och deltagande process. Den ska syfta till att stärka rådets legitimitet, funktion och inflytande. Följande insatser bör ingå i arbetet:

- **Uppdatera rådets reglemente** så att det på ett tydligt sätt speglar rådets uppdrag, mandat och funktion i Malmö stad. Reglementet bör bland annat återinföra remissfunktionen, beskriva hur uppföljning och återkoppling ska ske, samt klargöra ansvarsfördelning och rapporteringsvägar. Det ska också tydligt reglera frågor som rör sammansättning, tillsättningsprocess och mötesformer.
- **Säkerställ en gemensam förståelse för rådets uppdrag och funktion.** Det krävs en strukturerad dialog mellan romska representanter, politiker och tjänstepersoner för att skapa samsyn om rådets syfte, mandat och arbetssätt, inte bara ett reglemente i textform.
- **Se över rådets sammansättning och hur representativitet säkras,** så att olika grupper inom den romska minoriteten är inkluderade. Det bör även finnas ett intersektionellt perspektiv i nomineringsprocessen som beaktar kön, ålder, språk och socioekonomiska förutsättningar. Inspiration kan hämtas från Göteborgs modell, där undergrupper inom minoriteten enligt reglementet ges en plats i rådet.
- **Utveckla en introduktions- och utbildningsprocess för rådets medlemmar,** med fokus på kommunens organisation, rådets roll, rättighetsfrågor och interkulturell kompetens. Detta är nödvändigt för att skapa likvärdiga förutsättningar för deltagande.
- **Skapa rutiner för input från målgruppen och återföring från rådet,** både från och till romska föreningar och grupper. Det ska vara tydligt hur ledamöter kan hämta in synpunkter från sina sammanhang, och hur information från rådet förs vidare.
- **Definiera hur återkoppling från Malmö stad till rådet ska ske.** Det ska vara tydligt hur beslut eller svar på frågor som lyfts i rådet återförs, så att deltagarna ser hur deras engagemang påverkar.

- **Stärk faciliteringen av rådets arbete**, så att ledamöterna får stöd inför, under och efter möten för att kunna förbereda sig och delta på lika villkor. Det är särskilt viktigt att säkerställa att tjänstepersoner fungerar som stöd i processen, inte upplevs styrande.
- **Utveckla rådets mötesstruktur och innehåll** så att dagordningar planeras med fokus på frågor som är relevanta för den romska befolkningen.

Varför och förväntade resultat:

Ett omtag av Romska rådet är nödvändigt för att skapa förtroende, tydlighet och bättre funktion i rådets arbete. Rapporten visar att nuvarande struktur präglas av otydligt mandat, begränsad representativitet, bristande mötesformer och svag återkoppling. Dessa brister minskar rådets legitimitet och möjligheten till meningsfull delaktighet. Resursbrister ses även tydligt. Att ”lägga ned” rådets arbete skulle innebära en stor skada i förtroendet för Malmö stad, inte minst hos den romska befolkningen, och ta arbetet bakåt. Som redogjordes för i kapitel 5 så är betydelsen av det Romska rådet som en del i Malmö stads arbete betydande.

Genom en reformering som bygger på dialog med den romska befolkningen kan ett nytt råd etableras med större förankring och tydligare funktion i den kommunala styrningen. Det kan leda till ökad tydlighet i ansvarsfördelning, förbättrad kommunikation mellan stad och minoritet samt starkare strukturer för inflytande och delaktighet.

Med rätt förutsättningar kan ett reformerat Romskt råd utgöra ett centralt verktyg för att förverkliga intentionerna i minoritetslagen, bidra till ökad tillit till kommunen och skapa en långsiktig plattform för samråd och samarbete.

Vad som krävs:

För att ett omtag av Romska rådet ska bli framgångsrikt krävs en bred och inkluderande process med aktivt deltagande från den romska befolkningen i Malmö. Det är en grundförutsättning för att säkerställa legitimitet och förtroende i det framtida arbetet. Lika viktigt är ett tydligt politiskt engagemang och ett aktivt ansvarstagande från Malmö stads sida i processen.

En sådan förändringsprocess kräver tid. Ett realistiskt mål är att ett reformerat råd kan lanseras i samband med den nya mandatperiodens start. En möjlig tidsplan är att under hösten 2025 bereda ärendet politiskt, fatta beslut om omstart samt inleda förberedelser. Under våren 2026 utformas och förankras förslag till nytt reglemente, representativ sammansättning, arbetsformer och processer för möten och återkoppling. Beslut kan då fattas till sommaren 2026. Hösten 2026 används till rekrytering av ledamöter, introduktion och etablering, med målsättning att rådet är redo att starta vid årsskiftet.

Rekommendation 3: Etablera en strukturerad process för intern samverkan och uppföljning kopplat till arbetet med romsk inkludering.Vad det innebär:

Malmö stad bör etablera en strukturerad arbetsprocess för samverkan mellan stadskontoret och berörda fackförvaltningar i frågor som rör romsk inkludering, inte minst kopplat till uppföljning av arbetet med handlingsplanen. Processen bör ledas av stadskontoret och inkludera återkommande arbetsformer som möjliggör samordning, erfarenhetsutbyte och gemensam uppföljning av alla stadens verksamheter som arbetar med romsk inkludering. Samverkansprocessen ska också kopplas till uppföljning av stadens övergripande mål och handlingsplan inom området.

Varför och förväntade resultat:

För att Malmö stads arbete med romsk inkludering ska få genomslag i hela organisationen krävs en fungerande intern samverkan. En strukturerad process för detta kan bidra till ökad tydlighet, stärkt ansvarsfördelning och minskat personberoende. Den ger också möjlighet till systematisk kunskapsdelning, gemensam uppföljning och samstämmig utveckling av arbetet. På sikt kan detta skapa bättre förutsättningar för att uppnå stadens mål om jämlikhet, delaktighet och rättigheter för romska Malmöbor.

Vad som krävs:

För att samverkansprocessen ska bli effektiv krävs ett tydligt uppdrag till stadskontoret. Det behöver vidare säkerställas att det finns tillräckliga resurser för att driva processen långsiktigt. Dessutom är det avgörande att dialog förs med berörda förvaltningar för att skapa delaktighet, förankring och gemensam förståelse för syfte och ansvar.

Bilaga 1 – Dokument och referenslista

Lagar och konventioner

Diskrimineringslag (2008:567). (2008). Tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567/

Europarådet. (1995). *Ramkonvention om skydd för nationella minoriteter*. Strasbourg: Europarådet. Tillgänglig på: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/sveriges-internationella-overenskommelser/2000/01/so-20002/>

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. (2009). Tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724/

Skollag (2010:800). (2010). Tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800/

Språklag (2009:600). (2009). Tillgänglig på: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/spraklag-2009600_sfs-2009-600/

Strategier och styrdokument

Kulturdepartementet (2012). *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032*. Skr. 2011/12:56.

Malmö stad (2023). *Handlingsplan för den nationella minoriteten romer i Malmö 2023–2025*. Malmö: Malmö stad.

Malmö stad (2024). *Policy avseende Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter*. Malmö: Malmö stad.

Regeringen. (2011). *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032* (skr. 2011/12:56). Stockholm: Regeringskansliet. Tillgänglig på: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2011/12/skr.-20111256/>

Statliga utredningar och propositioner

SOU 2016:44, *Antiziganism – då och nu. Slutbetänkande av Kommissionen mot antiziganism* (Stockholm: Regeringskansliet).

SOU 2023:19. *Med lagen som verktyg – en utvärdering av minoritetspolitiken*.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6422d155195ade35c7049b7d/1743400154920/R2025-12-Romsk%20inkludering%20%C3%A5rsrapport%202024.pdf>

Kulturdepartementet (2018). *Proposition 2017/18:199 – En stärkt minoritetspolitik*.

Övrig information

Aman, R., Hjärne, E. and Beach, D. (2018). “*What is the problem represented to be?*” Two decades of research on Roma and education in Europe’. Educational Research Review, 24, pp.148–169.

<https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.04.002>

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) (2020) *Roma and Travellers in six countries: Roma and Travellers survey*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7fa01c46-084f-11eb-a511-01aa75ed71a1/language-en>

Länsstyrelsen i Stockholms län & Sametinget (2024) *Nationella minoriteter och minoritetsspråk – Minoritetspolitikens utveckling år 2023*. Rapport 2024:9. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län
<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c37484a8/1732515567055/Nationella%20minoriteter%20och%20minoritetsspr%C3%A5k%20%E2%80%93%20Minoritetspolitikens%20utveckling%20%C3%A5r%202023.pdf>

Länsstyrelsen i Stockholms län (2024) *Romsk inkludering: årsrapport 2023*. Rapport 2024:10. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholms län.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.1b1d393819324610c3748491/1732515561869/Romsk%20inkludering%20%C3%A5rsrapport%202023.pdf>

Länsstyrelsen i Stockholm (2025) *Romska inkludering – Årsrapport 2024*. Rapport 2025:12. Stockholm: Länsstyrelsen i Stockholm.

Mulinari et al. (2024) *Lycklig är den som har en öppen väg framför sig*, Malmö stad & Malmö universitet.. Malmö stad & Malmö universitet. <https://malmo.se/Aktuellt/Artiklar-Malmo-stad/2024-05-29-Rapport-om-romskt-liv-i-Malmo-ger-rekommendationer-for-stadens-fortsatta-arbete.htmlmalmo.se>

Regeringskansliet (2023). *Nationella minoriteter och minoritetsspråk*. Hämtad 28 maj 2025 från: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nationella-minoriteter/>

Söderman, E. & Ström, B. (2008). *Romernas situation i Malmö: En rapport om Malmös minoritetspolitik utifrån romernas perspektiv*. Malmö: Malmö stad, Stadskontoret, Avdelningen för integration och arbetsmarknad. Tillgänglig på: https://arkiv.minoritet.se/romadelegationen/www.romadelegationen.se/dynamaster/file_archive/081010/3aa13f282914e49f8fc90e0ba922d2bd/romers_situation_malmo.pdf

Dessutom har flertalet dokument från Malmö stad analyserats såsom:

- Programdokument för övriga nationella minoriteter (judar, samer, tornedalingar, sverigefinnar)
- Politiska beslut, uppdrag och förslag
 - Uppdragsdirektiv och beslutsprotokoll
 - Yttranden och nämndinitiativ
 - Förslag till beslut och tjänsteskrivelser

- Kommunstyrelsens uppdragsbeskrivningar och beslut (inkl. STK-2024-1544)
- Romska rådet dokument och samrådsunderlag
 - Protokoll, kallelser och mötesanteckningar
 - Uppdragsbeskrivningar, interna riktlinjer och reglemente för Romska rådet
 - Årsrapporter
- Verksamhetsrapporter och uppföljningar
 - Årsrapporter från Romskt informations- och kunskapscenter (2009-2024)
 - Slutrapporter och verksamhetsberättelser från pilotprojekt
 - Interna uppföljningar och utvärderingar
 - Dokumentation av aktiviteter, insatser och effekter
 - Verksamhetsrapporter
 - Tidigare uppföljningar och översyner

Bilaga 2 – Intervjupersoner

Som påpekades i metodbeskrivningen har utgångspunkten för arbetet varit att säkerställa anonymitet för samtliga deltagande intervjupersoner. I enlighet med uppstartsrapporten garanteras anonymitet även i förhållande till Malmö stad. Malmö stad har inte haft tillgång till listor över vilka personer som intervjuats.

I enlighet med uppstartsrapporten presenteras en översiktlig bild över personer som har intervjuats utifrån kategorier. Totalt har 45 personer intervjuats. Flera personer återfinns i mer än en kategori.

Romska Malmöbor inklusive representanter i Romska rådet

11 personer (samt skriftliga synpunkter och information via mejl och telefonsamtal från flertalet romska malmöbor).

Politiker i Malmö stad inklusive representanter i Romska rådet

11 personer

Malmö stad tjänstepersoner

24 personer

Externa aktörer (exempelvis forskare med mera)

4 personer

Representanter från andra städer

2 personer